

περιβάλλον

ΤΕΥΧΟΣ 2 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2005

Από το ΔΟΝΤΙ

**Σταύρος Δήμας «Οικολογία
και μάναιζμεντι συμβαδίζουν»**

**Πράσινος κινηματογράφος: Όταν τα προβλήματα
της φύσης γίνονται πηγή έμπνευσης**

**Τοπική Αιζένιο 21: Μοιραζόμαστε
την ευθύνη για το περιβάλλον**

Ο άγνωστος πόλεμος του... γκολφ

MONEY SHOW 2005

ΠΑΤΡΑΣ

Να γνωριστούμε
καλύτερα!

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

Η ενίσχυση των διαπεριφερειακών συνεργασιών στο Δυτικό Άξονα

- Ευρωπαϊκή (Ε.Ε) εμπειρία στην περιφερειακή συγκρότηση & ανάπτυξη
- Η ελληνική πραγματικότητα. Τα κόμματα και οι διαπεριφερειακές συνεργασίες.
- Ελλάδα - Ιταλία: Ιόνιο και Αδριατική ενώνουν;
- Ο ρόλος των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης
- Ο ρόλος των παραγωγικών φορέων του δυτικού άξονα στην ενίσχυση των διαπεριφερειακών συνεργασιών. Η ιδιαίτερη ευθυνη των περιφερειακών φορέων της Πατρας
- Εκπαίδευση - ερευνη- καινοτομία - νέες τεχνολογίες, βασικά εργαλεία στις διαπεριφερειακές συνεργασίες
- Ο ιδιαίτερος ρόλος της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην ελληνική περιφέρεια
- Η επιχειρηματική δραστηριότητα φέρνει πιο κοντά τις τοπικές κοινωνίες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα.
- Ο πολιτισμός ενώνει. Η Φιάτρα ως Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2006 πως μπορεί να ενισχύσει τους δεσμούς των περιφερειών του δυτικού άξονα;
- Αθλητισμός και ενίσχυση του πνεύματος συνεργασίας. Η αξιοποίηση των μεγάλων αθλητικών έργων στη Δυτική Ελλάδα.
- Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και οι διαπεριφερειακές συνεργασίες
- Οι σύλλογοι ετεροδημοτών και οι κοινωνικοί φορείς στη Δυτική Ελλάδα ως βασικοί μοχλοί προώθησης των τοπικών κοινωνιών

ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ
ΕΚΔΗΛΩΣΗ

Ανοικτή πρόσκληση για συνεργασία σε:

- Δίωρες συνεδριακές εκδηλώσεις
- Χορηγίες
- Εκθεσιακή συμμετοχή

19 και 20 Νοεμβρίου 2005 Ξενοδοχείο «ΑΣΤΗΡ», Πάτρα

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Ε.Π.Ε.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: Παναγιώτης Παλιάνος

Μαιζώνος 94 • Πάτρα • Τηλ.: 2610 240.720 • Fax: 2610 240.724
e-mail: info@moneyshowpatras.gr • http://www.moneyshowpatras.gr

Δεσμευτήκαμε... Υλοποιήσαμε... Στοχεύουμε!

Στο πλαίσιο της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης του κοινού, η Vodafone ανακοινώνει τα αποτελέσματα των δράσεων στις οποίες προχώρησε το 2004 προκειμένου να τηρηθούν οι δεσμεύσεις που έχει ανακοινώσει για την προστασία του περιβάλλοντος. Η διαχείριση των δράσεων και των δεσμεύσεων γίνεται συστηματικά μέσα από το πιστοποιημένο κατά ISO 14001 και EMAS σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης που εφαρμόζει η εταιρία.

Τι κάναμε το 2004 σε σχέση με τις δεσμεύσεις μας και τι σκοπεύουμε να κάνουμε το 2005:

Ενέργεια:

- Είμαστε η πρώτη εταιρία που διαθέτει, μέσω των καταστημάτων μας, **πλιακό φορτιστή κινητού τηλεφώνου**. Το προϊόν αυτό αποθηκεύει ηλιακή ενέργεια με την οποία τροφοδοτεί το κινητό τηλέφωνο, αποφεύγοντας έτσι τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας.
  - Χρησιμοποιούμε **φωτοβολταϊκά συστήματα** για την ηλεκτροδότηση 111 Σταθμών Βάσης με ηλιακή ενέργεια. **Στόχος είναι να αυξήσουμε τη χρήση ηλιακής ενέργειας κατά 15%**.
  - Με χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων και συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας free-cooling, **αποτρέψαμε περισσότερους από 5.200 τόνους διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) να φτάσουν στην ατμόσφαιρα**. Ξεπερνώντας έτσι τον αρχικό στόχο των 4.000 τόνων που είχαμε θέσει.
- Με τον τρόπο αυτό συμβάλλουμε στη μείωση των εκπομπών CO₂, ενός εκ των αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου. **Στόχος είναι η αποτροπή εκπομπής 6.000 τόνων CO₂**.
- Επεκτείνουμε το πρόγραμμα Green Light της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο καλύπτει έκταση 24.300m² (100% επίτευξη στόχου), μειώνοντας την κατανάλωση ενέργειας φωτισμού ανά εργαζόμενο πάνω από 30%.

Απορρίμματα:

- Ανακυκλώσαμε πάνω από **16.000 κινητά, μπαταρίες και αξεσουάρ** μέχρι το Μάιο του 2004 (ο αρχικός στόχος ήταν για 15.000). **Στόχος μας είναι η αύξηση του ποσού αυτού κατά 20%**.
- Επαναχρησιμοποιήσαμε και ανακυκλώσαμε **188 τόνους ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού** και ανακυκλώσαμε **74 τόνους μπαταριών μαλύθδου** (100% των αποθηκευμένων μπαταριών μαλύθδου σύμφωνα με τις δεσμεύσεις μας). **Στόχος μας είναι να διατηρηθούν τα ποσοστά αυτά**.
- Ανακυκλώσαμε πάνω από **27 τόνους χαρτί** (ο στόχος αφορούσε 35 τόνους), διασώζοντας έτσι πάνω από **350 δέντρα** από την κοπή τους. Επίσης, ανακυκλώσαμε **589 μελανωτές (toners)**. **Στοχεύουμε να ανακυκλώσουμε το 50% του χαρτί και των μελανωτών που χρησιμοποιούμε**.

Τι προτείνουμε να κάνουμε όλοι μαζί:

Ενέργεια:

1. Να αφήσουμε τον ήλιο να ζεστάνει τα νερά. Η τοποθέτηση ηλιακού θερμοσίφωνα εκκρίματα πως προσφέρει εξοικονόμηση ενέργειας σε ποσοστό 40%.
2. Να επενδύσουμε στη φυσική δράση, είτε με τα παράθυρα του σπιτιού, είτε με ανεμιστήρες αερίσσης. Αν αερίζονται τα δωμάτια κατά τη διάρκεια της νύχτας, εξοικονομείται περίπου το 80% της ενέργειας που θα χρειαζόταν το κτίριο για κλιματισμό.
3. Να οδηγούμε οργά και σταθερά (90 κμ/ώρα αντί για 110 κμ/ώρα). Έτσι, εξοικονομούμε πάνω από 20-25% καυσίμου. Ένα όχημα με ανοικτά παράθυρα υπολογίζεται ότι καταναλώνει 20% παραπάνω καύσιμο.

Απορρίμματα:

1. Να δίνουμε για ανακύκλωση το παλιό μας κινητό τηλέφωνο, την μπαταρία και το αξεσουάρ σε ένα από τα καταστήματα της Vodafone. Έτσι, δε θα απορροφηθούν από το έδαφος βλαβερές ουσίες, όπως κάδμιο και νικέλιο.
2. Να μην πετάμε τον υπολογιστή ή τις ηλεκτρικές συσκευές μας στα σκουπίδια. Ενημερωθείτε για τους κατασκευαστές και τους φορείς που συμμετέχουν σε πρόγραμμα ανακύκλωσης ή δωρίστε τα σε κάποια φιλανθρωπική οργάνωση.
3. Να προτιμάμε προϊόντα με την ελάχιστη δυνατή συσκευασία.

Γραφείο:

1. Να μην πετάμε τα άδεια μελάνια του εκτυπωτή, αλλά να τα επιστρέφουμε στον προμηθευτή τους.
2. Να χρησιμοποιούμε και τα δύο πλευρές του χαρτί προτού το πετάξουμε.
3. Να ρυθμίζουμε τη θερμοκρασία του χώρου περίπου στους 19°C το χειμώνα και 25°C το καλοκαίρι. Για κάθε βαθμό λιγότερο ή περισσότερο που ρυθμίζουμε καταναλώνεται 5-7% περισσότερη ενέργεια.

Για πληροφορίες:
CSR.gr@vodafone.com
http://www.vodafone.gr

Φωτογραφία εξωφύλλου:

Ροδοπέδεκάνοι σε υγρά λιβάδια της Μικράς Πρέσπας. Φωτιά Χ. Νικολάου. Πηγή Ε.Π.Π.

- 26 Πάτρα 2006: Χωρίς «ηράσινο»
- 28 Η Τοπική Ατζέντα 21
- 34 Εταιρική Ευθύνη: Κάτι αλλιάζει...
- 44 Οικολογία και κινηματογράφος
- 52 Η συνεργασία στην Εκπαίδευση
- 60 Τα προβλήματα στη Ζάκυνθο δε σταματούν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

14 **ΣΤΑΥΡΟΣ ΔΗΜΑΣ**
Συζήτηση με τον Έλληνα Επίτροπο
Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΓΚΟΛΦ **18**

Ο νέος πόλεμος για το περιβάλλον
γίνεται με ένα... μπασιούνι

44 **ΠΡΕΣΠΕΣ**
Πώς απέδωσε η τριπλή συμμαχία
σε μια από τις ομορφότερες περιοχές

editorial

Τα αυτονόητα και οι ευθύνες μας

Επαναστατούμε για την πρόταση να πληρώνουμε τις πλαστικές σακούλες στα πολυκαταστήματα ενώ θα έπρεπε, εφόσον δε ζητά κανείς μας χάρτινες, αυτό ακριβώς να κάνουμε...

Καταδικάζουμε τις απόψεις του Σουηδού Lomborg, ενός επιστήμονα που μίλησε ενάντια στους οικολόγους και τις προβλέψεις για καταστροφή της φύσης, προβάλλουμε δεόντως την καταδικαστική γι' αυτόν απόφαση της Επιτροπής Δεοντολογίας της χώρας του, αλλά αποκρύπτουμε ότι σε δεύτερο βαθμό η ίδια Επιτροπή των αθώωσε και μάλιστα του ζήτησαν και συγγνώμη...

Είμαστε σίγουροι πως τα κινητά κάνουν κακό στην υγεία μας, αλλά την ίδια στιγμή που διαμαρτυρόμαστε για τις κεραίες, θεωρούμε δεδομένο πως πρέπει να έχουμε καλό «σήμα» όπου κι αν βρισκόμαστε...

Είμαστε ενάντια στην καύση των απορριμμάτων και επιμένουμε στις σημερινές μεθόδους διαχείρισής τους. Αρκεί να μην υπάρχει καμία χωματερή σε απόσταση μερικών δεκάδων χιλιομέτρων από το σπίτι και την εργασία μας...

Απαιτούμε από το Δήμο της περιοχής μας να ασχοληθεί πιο πολύ με την καθαριότητα και να προσλάβει ικανούς οδοκαθαριστές... αρκεί να μη γίνουν ποτέ οδοκαθαριστές τα παιδιά μας, οι φίλοι τους, οι φίλοι και οι συγγενείς μας...

Κραυγάζουμε μπροστά στις κάμερες «πού είναι το κράτος» όταν πλημμυρίζει κάποιο γειτονικό μας ποτάμι, αλλά όταν μέσα στο ίδιο το ποτάμι βρίσκονται στρώματα, σακούλες σκουπιδιών και παιδικά κρεβάτια, κανείς δεν ξέρει πώς βρέθηκαν εκεί...

Αισθανόμαστε αφόρητα όταν βλέπουμε σπίτια και περιουσίες να καίγονται μετά από μια πυρκαγιά, αλλά δεν έχουμε καμία ψυχραιμία να διαχωρίσουμε ποιοι από αυτούς καταπάτησαν δασικές εκτάσεις και παρανόμησαν όσο πιο πολύ μπορούσαν, προκειμένου να φτιάξουν τα συγκεκριμένα σπίτια...

Η στάση μας απέναντι στο περιβάλλον έχει δυστυχώς καθοριστεί από δεκάδες αυτονόητα, που πρέπει όσο είναι ακόμα καιρός να ξεχάσουμε. Έστω κι αν χρειαστεί να αναλάβουμε τις ευθύνες μας. Γιατί τότε αρχίζουν πραγματικά τα δύσκολα...

Ανδρέας Γ. Τσιλίκας

Περιβάλλον

Τεύχος 2

Διανέμεται δωρεάν με το περιοδικό ΤΟ ΔΟΝΤΙ - τεύχος 39

Κανακάρη 236Α & Γενναδίου 26222 Πάτρα
τηλ. - fax 2610 323060
www.todonti.gr
info@todonti.gr

Ιδιοκτήτης - Εκδότης

Ανδρέας Τσιλίκας

Συνεργάστηκαν:

Έλενα Αλεξανδράκη

Εύη Γκασσπούλου

Δημήτρης Κάββουρας

Κων/νος Κωνσταντακόπουλος

Σάγια Τσαουσιδού

Καλλιτεχνική Επιμέλεια

Τυπόγραφο

Τηλ. 2610 993460

Φιλμογράφηση

Unitygr

M & B. Σουβαλιώτης ΟΕ

Ναυαρίνου 3 - 5, 26222 Πάτρα

Τηλ. 2610 341770

Εκτύπωση

Litho Lab,

Δ. Παναγιωτόπουλου

Γ. Διακίου 48, Πάτρα

Τηλ. 2610 330532

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή και απόδοση του περιεχομένου του περιοδικού με οποιοδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

ΗΜΕΡΑ ΧΩΡΙΣ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ: ΚΑΙ ΤΙ ΕΓΙΝΕ;

Ως γνωστόν η παγκόσμια κοινότητα όταν θέλει να αφήσει άλυτο ένα δύσκολο πρόβλημα, χωρίς να ξεσπκάνει αντιδράσεις καθιερώνει μια «παγκόσμια ημέρα» (εσχάτως το έθιμο έχει επεκταθεί και σε «παγκόσμιες εβδομάδες»), οργανώνει ενημερωτικές εκστρατείες, δίνει και κάποια παραπάνω χρήματα και... ολοκληρώνει εκεί την πολιτική της. Εννοείται πως ούτε το πρόβλημα λύνεται, ούτε οι πολίτες αλλάζουν συμπεριφορά, ούτε ελπίδα δημιουργείται για τα επόμενα χρόνια.

Η τακτική αυτή ακολουθείται φυσικά και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι, σε αυτή τη λογική, έχει καθιερωθεί τα τελευταία χρόνια να «εορτάζεται» η Ευρωπαϊκή Ημέρα Χωρίς Αυτοκίνητο. Κατά την ημέρα αυτή οι πολίτες καλούνται να μη χρησιμοποιούν τα αυτοκίνητά τους, πολλές πόλεις καθιερώνουν δωρεάν εισιτήριο για τα μαζικά μέσα μεταφοράς, οι χρήστες ποδηλάτων ενθαρρύνονται να καταλάβουν τους κεντρικούς δρόμους, ενώ στα μέσα ενημέρωσης οργανώνονται συζητήσεις για το κυκλοφοριακό, τη ρύπανση, τα οικολογικά αυτοκίνητα, τα βιοκαύσιμα κ.τ.λ.

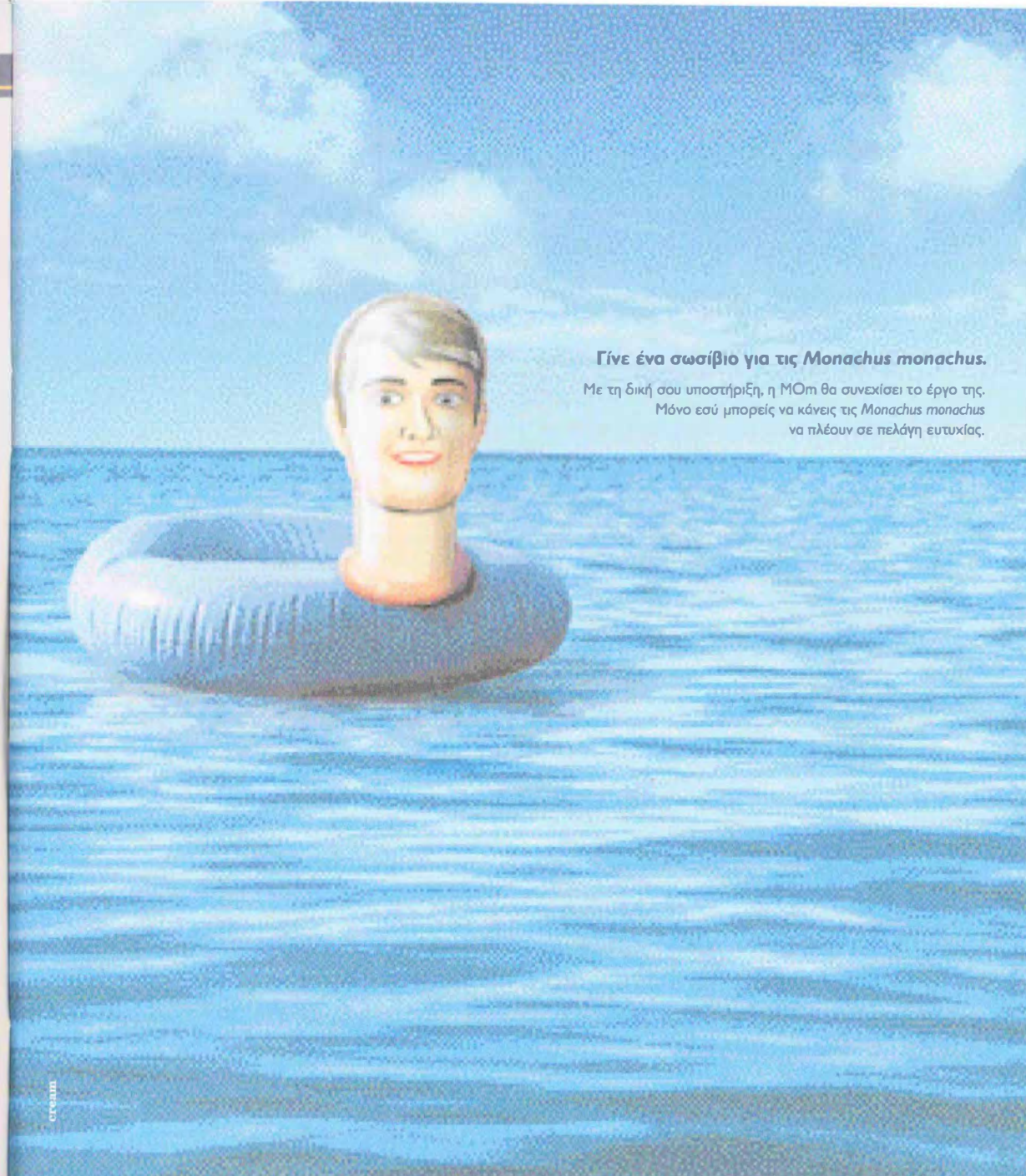
Στην Ελλάδα η υποκρισία της Παγκόσμιας Ημέρας Χωρίς Αυτοκίνητο είναι ακόμα χειρότερη. Οι λίγες ελληνικές πόλεις που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, το έκαναν με έναν ιδιότυπο τρόπο, αφού απαγόρευσαν τη χρήση αυτοκινήτων για λίγες μόνο ώρες, μεγεθύνοντας έτσι το πρόβλημα εκείνης της μέρας και κάνοντας τους πολίτες ακόμα περισσότερο εκνευρισμένους και αδιάφορους. Ειδικά μάλιστα σε πόλεις που η λέξη «ποδήλατόδρομος» είναι παντελώς άγνωστη, ακούγονταν εντελώς ειρωνικές οι προτροπές της τοπικής αυτοδιοίκησης για τη χρήση ποδηλάτου ή -ακόμα χειρότερα- οι προτροπές για χρήση μαζικών μέσων.

Γι' αυτό, ως μη «γιορτάζουμε» καλύτερα τέτοιες μέρες κι αν δίνονται τα χρήματα που κοστίζουν αυτές οι καμπάνιες για την ουσιαστική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών. Μπορούμε;

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η «ΠΡΑΣΙΝΗ ΧΗΜΕΙΑ»;

Μια ενδιαφέρουσα πρωτοβουλία έχουν πάρει τον τελευταίο καιρό κάποια μέλη της Ένωσης Ελλήνων Χημικών, δημιουργώντας ένα επιστημονικό δίκτυο που έχει τον άκρως ενδιαφέροντα τίτλο «Δίκτυο Πράσινης Χημείας». Με πρωτεργάτη τον καθηγητή Οργανικής Χημείας του Τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Πατρών Κωνσταντίνο Πούλο, τα μέλη του δικτύου στοχεύουν στην ενίσχυση της ιδέας ότι μπορούν να παράγονται μέσω χημικών διαδικασιών προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον. Η ιδέα βασίζεται στο γεγονός ότι οι ουσίες, τα παραπροϊόντα και τα απόβλητα που παράγονται από τις χημικές διεργασίες μπορούν να είναι ανακυκλώσιμα, ή έστω να μην επιβορύνουν για πολλά χρόνια το περιβάλλον.

Τις αρχές του δικτύου Πράσινης Χημείας έχουν ασπαστεί πλέον ένας ικανός αριθμός επιστημόνων που πλέον στρέφονται προς τις βιομηχανικές ομάδες, οφού από εκεί κυρίως θα πρέπει να ξεκινήσει η ευρεία εφαρμογή των αρχών αυτών.

Γίνε ένα σωσίβιο για τις *Monachus monachus*.

Με τη δική σου υποστήριξη, η ΜΟm θα συνεχίσει το έργο της. Μόνο εσύ μπορείς να κάνεις τις *Monachus monachus* να πλεύουν σε πελάγη ευτυχίας.

Ναι, θέλω να γίνω υποστηρικτής της ΜΟm!

Όνομα: ..... Επώνυμο: ..... Διεύθυνση: ..... Τ.Κ.: .....
Πόλη: ..... Τηλέφωνο: ..... Έτος γέννησης: ..... Επάγγελμα: ..... e-mail: .....
Σας στέλνω ως οικονομική ενίσχυση το ποσό των: 30€ 50€ 100€ 150€ Παρακαλώ κρεώσατε την πιστωτική μου κάρτα. VISA MASTERCARD DINERS
Αριθμός Κάρτας: ..... Όνομα κατόχου: ..... Ημερομηνία λήξης: _ / _ / _ Υπογραφή: .....

* Η υποστήριξή σας είναι πολύτιμη για τη δράση μας. Προσφέροντας 30€ και πάνω γίνεστε υποστηρικτής μας. Θα λάβετε ένα πρώτο ενημερωτικό πακέτο για τη δράση μας, τέσσερις φορές το χρόνο το περιοδικό μας "Ιστορίες για Φώκιες" και την κάρτα υποστηρικτή. Σε κάθε περίπτωση θα λάβετε απόδειξη για τη δωρεά σας, ενώ οι δωρεές άνω των 100€ εκπίπτουν από το φορολογητέο σας εισόδημα. ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ.

Συμπληρώστε τα στοιχεία σας και στείλτε μας το απόκομμα ταχυδρομικά ή στο fax 210 5222450. Αν έχετε πρόσβαση στο Internet, στείλτε μας τη συνδρομή σας εύκολα και με ασφάλεια, πληκτρολογώντας www.winforlife.gr και κάνοντας κλικ στο λογότυπο της ΜΟm.

ΜΟm. Εταιρία Μελέτης και Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιος. Σολωμού 18, 106 82 Αθήνα. Τηλ: 210 5222888, e-mail: support@mom.gr, web site: www.mom.gr

ΟΙ ΓΡΑΦΕΙΟΚΡΑΤΕΣ ΤΟΥ ΥΠΕΧΩΔΕ

Πώς παίρνει κανείς μια συνέντευξη από τον υφυπουργό Περιβάλλοντος κ. Καλογιάννη; Έξι μήνες προσπαθήσαμε και τελικά δεν καταφέραμε να καταλάβουμε πώς λειτουργεί το ΥΠΕΧΩΔΕ όταν κάποιος δημοσιογράφος θέλει να μιλήσει με έναν Υφυπουργό.

Από το διευθυντή του Γραφείου Τύπου του Υπουργείου, μας είπαν ότι υπάρχει ειδική αρμόδια υπάλληλος για τις συνεντεύξεις του κ. Υφυπουργού. Μιλώντας με τη συγκεκριμένη κυρία, μας υπέδειξε μια συνάδελφό της με την οποία θα συνεργαζόμασταν. Μιλώντας μαζί της, αφού γέλασε όταν της είπαμε ότι μας είχαν δώσει το όνομά της, μας υποσχέθηκε ότι θα μας τηλεφωνούσε την επόμενη μέρα, όχι για να μας πει αν θα έδινε τελικά ο Υφυπουργός συνέντευξη, αλλά για να μας πει τι έπρεπε να κάνουμε. Πρόσθεσε μάλιστα ότι δεν υπάρχει καμία συγκεκριμένη διαδικασία και ότι θα δει τι μπορεί να κάνει.

Μάλλον έχουν μπερδέψει τις συνεντεύξεις με τις εξυπηρετήσεις...

ΑΛΛΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ;

Δεν χρειαζόταν να κάνει την ερώτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ο Δημήτρης Παπαδημούλης για να αντιληφθούμε τα αστεία επιχειρήματα που προέβαλε ο υπουργός Δημόσιας Τάξης για το σώμα της Αγροφυλακής.

Παρά τα όσα ισχυρίζεται ο κ. Βουλγαράκης, δεν υπάρχει κανένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα που να επιδοτεί προσλήψεις αγροφυλάκων, άρα, αν τελικά συσταθεί το σώμα, θα πρέπει τα χρήματα να βρεθούν από αλλού.

Την ίδια στιγμή, όμως, θα πρέπει να εξηγήσει γιατί αντικατέστησε την προϊσταμένη του Σώματος Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (αναγνωρισμένη από όλους τους πολιτικούς χώρους για το έργο της) και γιατί δεν ενισχύει το συγκεκριμένο Σώμα με επιθεωρητές και τέλος πάντων γιατί δεν βρίσκει άλλους (λιγότερο ρουσφετολογικούς) τρόπους να απορροφήσει τα κονδύλια του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Περιβάλλον».

ΜΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΗΛΟ

Μπορεί το νησί να έχασε την ευκαιρία πριν κάποια χρόνια να αποκτήσει ενεργειακές υποδομές μέσω της εκμετάλλευσης της γεωθερμικής ενέργειας, όμως εμφανίζεται μια άλλη πρόταση που ίσως κάνει τα πράγματα πιο ενδιαφέροντα. Να γίνει η Μήλος το «Ελληνικό Νησί Υδρογόνου» προτείνει το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, κάτι που υποστηρίζουν τόσο το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, όσο και ο Πανελλήνιος Σύλλογος Χημικών Μηχανικών.

Η πρόταση κατατέθηκε στο πλαίσιο του Initiative for Growth της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πα-

ρουσιάστηκε πριν λίγους μήνες και στο νησί, με αφορμή και μια εργασία των μαθητών του ΤΕΕ Μήλου που είχε τίτλο «Διάταξη παραγωγής – αποθήκευσης υδρογόνου από ΑΠΕ και δυνατότητες εφαρμογών».

Η προοπτική για μετατροπή της Μήλου σε «Ελληνικό Νησί Υδρογόνου» συνδυάζει τη δυνατότητα του δυναμικού του νησιού σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, με την αξιοποίηση των τουριστικών υποδομών, ενώ στοχεύει στη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη που θα πλαισιώνει τη βιομηχανική, αλιευτική και τουριστική δραστηριότητα των κατοίκων του νησιού.

Ο ενεργειακός στόχος είναι να καλυφθούν με τεχνολογίες υδρογόνου το 10% της ηλεκτρικής ενέργειας, το 5% της ενέργειας για θέρμανση και το 5% της ενέργειας για μεταφορές.

ΕΝΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Δέκα χρόνια παρουσίας κλείνει φέτος ο Σύλλογος Αποφοίτων Περιβαλλοντολόγων Ελλάδας (Σ. Α. Π. Ε.). Πρόκειται για ένα Σύλλογο που εδρεύει στην Αθήνα και ιδρύθηκε από τους αποφοίτους του Τμήματος Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου το 1995, αποτελώντας τον κλαδικό φορέα επαγγελματικής εκπροσώπησης των περιβαλλοντολόγων και παράλληλα μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση με δραστηριοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος.

Οι στόχοι του Συλλόγου είναι πολλοί και πολύ σημαντικοί για την προστασία του περιβάλλοντος και την ενημέρωση γύρω από αυτό. Η προαγωγή της επιστημονικής έρευνας πάνω σε περιβαλλοντικά ζητήματα, ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση περιβαλλοντικών πολιτικών, η περιβαλλοντική εκπαίδευση, η εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας, η ευαισθητοποίηση της ελληνικής κοινωνίας, η δημιουργία εθνικού δικτύου παρατηρητηρίων περιβάλλοντος και η προαγωγή συνεργασίας μεταξύ των μελών του αλλά και με τις υπόλοιπες επιστημονικές ειδικότητες σχετικά με τον τομέα του περιβάλλοντος, είναι μερικές μόνο από τις επιδιώξεις του Σ. Α. Π. Ε.

Για την επίτευξη των στόχων του, ο Σύλλογος κάνει διάφορες δραστηριότητες και διατηρεί και ιστοσελίδα στο διαδίκτυο. Συμμετέχει στην υλοποίηση του προγράμματος για την «Προστασία και Ανάδειξη της Προστατευόμενης Περιοχής Δικτύου 2000, Στον Κόλπο Της Καλλονής Της Νήσου Λέσβου» καθώς και στο «Δίκτυο Εθελοντών Περιβαλλοντολόγων "Παρατηρητές Περιβάλλοντος"», και τα δύο από το ΥΠΕΧΩΔΕ. Επιπλέον, εκδίδει το περιοδικό μετ@περιβάλλον, και διοργανώνει επιστημονικές ημερίδες, πάντα με θέματα σχετικά με το περιβάλλον. Η ηλεκτρονική του σελίδα, www.enp.gr, παρέχει ενημέρωση όχι μόνο για τις δραστηριότητες του Συλλόγου αλλά και για σιδηρή αφορά στο περιβάλλον, και επιπλέον δίνει τη δυνατότητα σύνδεσης με άλλους δικτυακούς τόπους και περιοδικά συναφή. Το ηλεκτρονικό τους ταχυδρομείο είναι πάντα ανοιχτό σε σχόλια, νέα, προτάσεις και άρθρα (enp@enp.aegean.gr).

Ένας Σύλλογος πραγματικά αξιέπαινος για τη δράση του και την αστείρευτη ενέργεια που διαρκώς διοχετεύει προς την προστασία του περιβάλλοντος.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑ

Στο Κέντρο Πληροφόρησης Στροφυλιάς πραγματοποιήθηκε η 4η συνάντηση έργων LIFE-Φύση. Σκοπός της συνάντησης ήταν να παρουσιαστούν τα αποτελέσματα από τη διαχείριση των εν λόγω προγραμμάτων στις περιοχές Ramsar. Εκπρόσωποι από τα LIFE του Έβρου, των Πρεσπών, του Νέστου, του Αμβρακικού και φυσικά της Στροφυλιάς—Κοτυχίου παρουσίασαν το έργο τους πάνω στη διαχείριση και την παρακολούθηση της ορνιθοπανίδας των υγροτοπικών περιοχών.

Η διαχείριση του προγράμματος στην περιοχή του Νέστου, η διαχείριση των υγρών λιβαδιών στην περιοχή των Πρεσπών, και η επίδρασή της στην ορνιθοπανίδα της περιοχής, η ορνιθολογική παρακολούθηση στο Δέλτα του Έβρου, η επιστημονική παρακολούθηση έξι απειλούμενων ειδών πουλιών στον Αμβρακικό, και η προστασία της φωλεοποίησης στο Μετόχι ήταν οι παρουσιάσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της πρώτης μέρας.

Η δεύτερη μέρα της συνάντησης ήταν αφιερωμένη στα αποτελέσματα του προγράμματος στους υγροτόπους Στροφυλιάς—Κοτυχίου. Στα πλαίσια του προγράμματος πραγματοποιήθηκε μια μελέτη του φυτοβένθους των λιμνοθαλασσών Προκόπου και Κοτυχίου ενώ μία δεύτερη μελέτη αφορά στο υδροδυναμικό καθεστώς της λιμνοθάλασσας Κοτυχίου. Επιπλέον, έγινε καταγραφή των πουλιών που μεταναστεύουν στην περιοχή, αλλά και αυτών που αναπαράγονται εκεί. Τέλος, έγινε καταγραφή των φυσικοχημικών παραμέτρων στις δύο λιμνοθάλασσες.

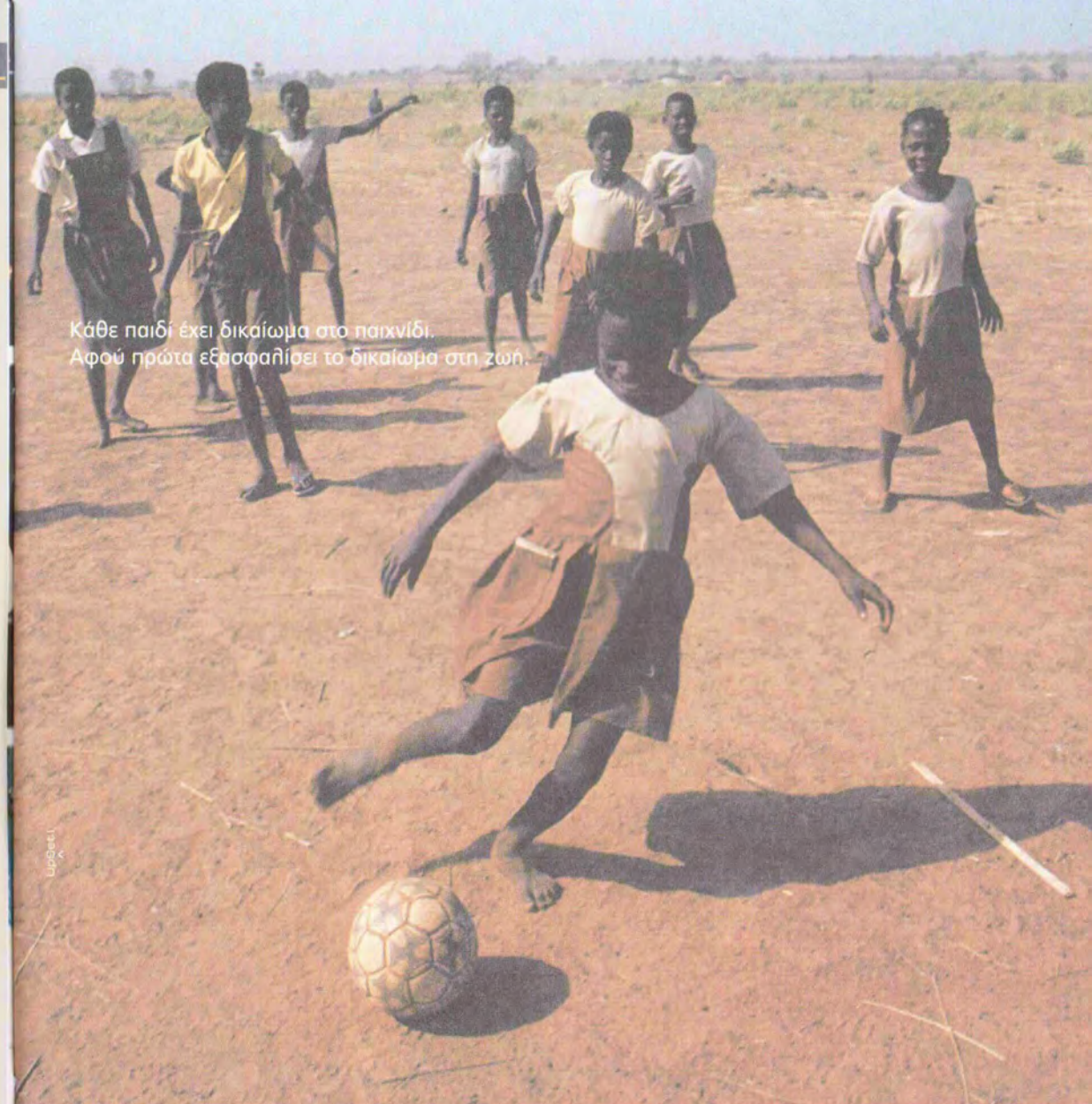
Αυτό πάντως που τονίστηκε είναι ότι σκοπός του προγράμματος LIFE-Φύση, δεν είναι να επέμβει στο περιβάλλον αλλά να το διαχειριστεί με τρόπο ορθολογιστικό, ώστε να το προστατέψει από την αδιαφορία και την ασοούσια.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

Στις 2 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε στη λιμνοθάλασσα Πρόκοπος η «Πανευρωπαϊκή Γιορτή των Πουλιών» που διοργανώθηκε από την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Το Οικοτουριστικό Κέντρο του Πρόκοπου φιλοξένησε όλους όσους θέλησαν να δουν από κοντά τα πουλιά, παρακολουθώντας στιγμές της διαβίωσής τους και μαθαίνοντας πολλά ενδιαφέροντα στοιχεία για τη φυσιολογία τους, τη διατροφή τους,

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στο παιχνίδι.
Αφού πρώτα εξασφαλίσει το δικαίωμα στη ζωή.

Τα παιδιά του αναπτυσσόμενου κόσμου, όπως όλα τα παιδιά, θέλουν να μπορούν να παίξουν. Όμως, πιο πολύ θέλουν να έχουν σπίτι, λίγο φαγητό και καθαρό νερό, να μπορούν να πάνε στο γιατρό και στο σχολείο. Αυτά τα παιδιά και οι οικογένειές τους χρειάζονται την υποστήριξη μας. Η ActionAid, με το πρόγραμμα Αναδοχής, σας δίνει τη δυνατότητα με 22 ευρώ το μήνα να δώσετε σ' ένα παιδί και σε όλους τους ανθρώπους της κοινότητας που ζει, χιλιάδες λόγους να χαμογελάουν.

act:onaid
Ελλάς

Θέλω να συμμετέχω στο πρόγραμμα Αναδοχής Παιδιού της ActionAid.

Π2059 ΟΝΟΜΑ ..... ΕΠΩΝΥΜΟ ..... ΟΔΟΣ ..... ΑΡΙΘΜΟΣ .....
Τ.Κ. .... ΠΟΛΗ/ΧΩΡΙΟ ..... ΤΗΛΕΦΩΝΟ: ΟΙΚΙΑΣ ..... ΕΡΓΑΣΙΑΣ .....

Συμπληρώστε και ταχυδρομήστε αυτό το κουπόνι στην ActionAid Ελλάς, Φαλήρου 52, 117 41 Αθήνα, ή αποστείλτε το στο fax: 210 92 12 376, για να σας στείλουμε το ενημερωτικό μας υλικό. Για περισσότερες πληροφορίες, καλέστε στο 801 11 22 8466.

act:onaid
Ελλάς

email: mail@actionaid.gr www.actionaid.gr

τις «συνήθειές» τους. Κολαμόκιρκοι, λευκοτσικνιάδες και σταχτοτσικνιάδες, κουλιάροπαπες, να-νοβουπκτάρια και ψαραετοί αποτέλεσαν ένα άκρως ενδιαφέρον θέαμα για όσους παραβρέθηκαν στον Πρόκοπο, δίνοντας μια ζωντανή εικόνα της φύσης. Η παρατήρηση των πουλιών στο φυσικό τους περιβάλλον αποκαλύπτει έναν κόσμο διαφορετικό που, είτε το θέλουμε είτε όχι, συνυπάρχει μαζί μας και πρέπει να εξακολουθήσει να συνυπάρχει. Όπως σημειώνουν και οι υπεύθυνοι του προγράμματος, η ενασχόληση με τα πουλιά δεν αφορά μόνο τους κυνηγούς, αφού η φύση είναι δημόσιο αγαθό που μπορεί να το απολαμβάνει ο καθένας μας ισότιμα, και αυτό ακριβώς είναι το μήνυμα της συγκεκριμένης διοργάνωσης.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ

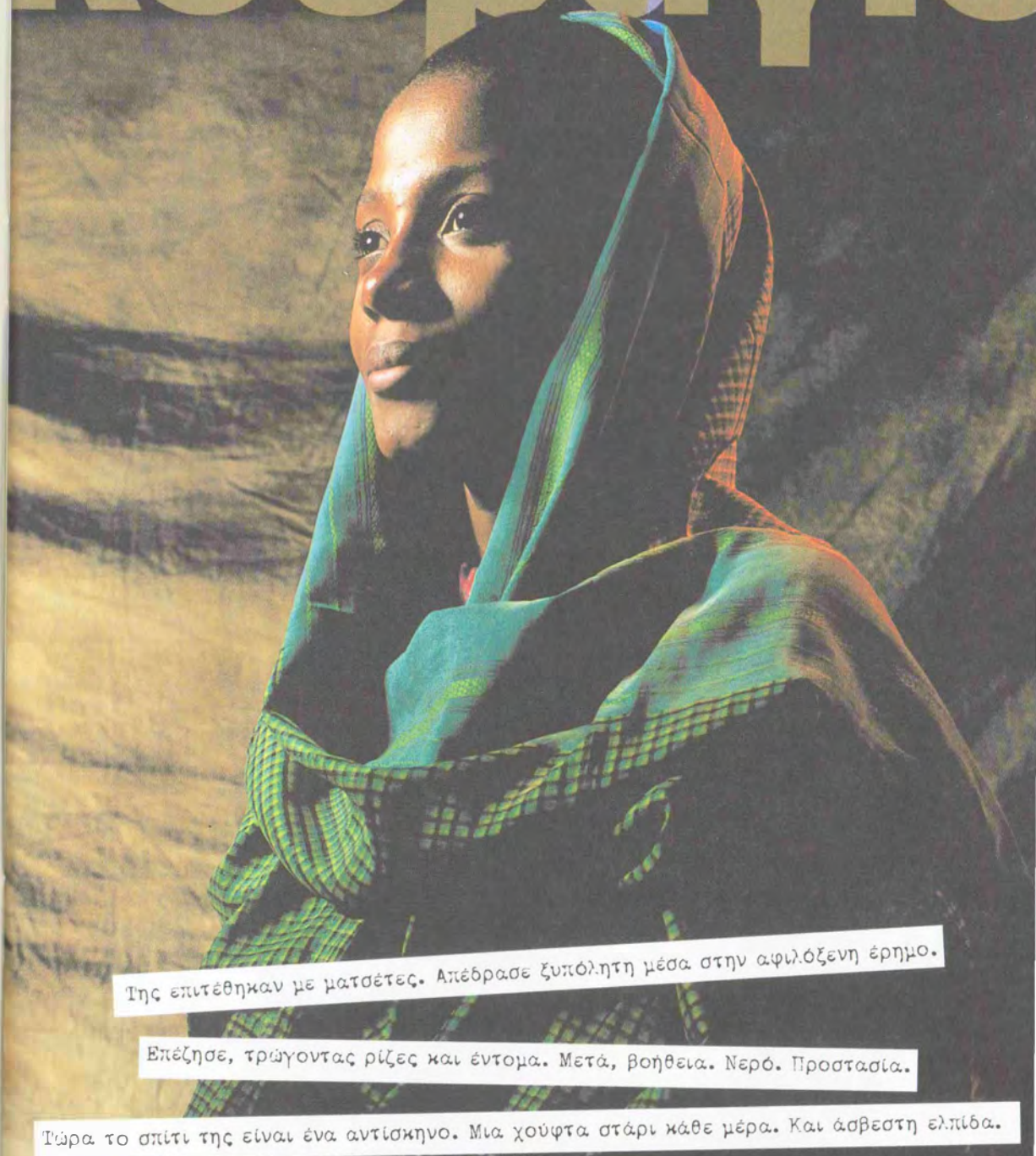
Η παγκόσμια ημέρα καθαρισμού «Clean Up the World Day» είναι ένας θεσμός που ξεκίνησε στην Αυστραλία το 1989. Από τότε έχει εξαπλωθεί σε όλο τον κόσμο, αφού συμμετέχουν πάνω από 40 εκατομμύρια άνθρωποι από 120 χώρες, ενώνοντας τις δυνάμεις τους σε ένα παγκόσμιο καθαρισμό. Η «Ελλάδα Καθαρή» αποτελεί τον επίσημο φορέα του Clean Up the World στην Ελλάδα. Συμμετέχει στον εορτασμό της παγκόσμιας ημέρας καθαρισμού διοργανώνοντας σε συνεργασία με εθελοντές καθαρισμούς σε ακτές, πάρκα και πλατείες κάθε χρόνο.

Σκοπός της «Ελλάδας Καθαρής» αλλά και ιδιαίτερα του «Clean up the world Day» είναι η συνειδητοποίηση των πολιτών στα θέματα προστασίας του περιβάλλοντος και η ενεργοποίησή τους σε ένα νέο τρόπο ζωής που όχι μόνο να σέβονται το περιβάλλον αλλά να το θεωρούν ως πρωταρχικό τους μέλημα.

Η «Ελλάδα Καθαρή», έχει ετοιμάσει ένα πρόγραμμα ποικίλων εκδηλώσεων για τον εορτασμό της μέρας. Οι εκδηλώσεις έχουν ξεκινήσει από τις 9 Σεπτεμβρίου και θα ολοκληρωθούν στις 19 Οκτωβρίου. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται καθαρισμοί ακτών και άλλων περιοχών με τη συμμετοχή εθελοντών και σχολείων, παιδικό περιβαλλοντικό πρόγραμμα, εκστρατεία ενημέρωσης κ.ά.

ΚΟΥΡΆΓΙΟ

Της επιτέθηκαν με ματσέτες. Απέδρασε ξυπόλητη μέσα στην αφιλόξενη έρημο.

Επέζησε, τρώγοντας ρίζες και έντομα. Μετά, βοήθεια. Νερό. Προστασία.

Τώρα το σπίτι της είναι ένα αντίσκηνο. Μια χούφτα στάρι κάθε μέρα. Και άβεστη ελπίδα.

Θέλει κουράγιο να είσαι πρόσφυγας.

Θέλει και τη δική σας στήριξη ... πάντα.

«Οικολογία και μάνατζμεντ πάνε μαζί»

Συνέντευξη στην Σάγια Τσιουσιδού

Εδραιώνεται όλο και περισσότερο στις Βρυξέλλες η όποψη ότι ο Έλληνας Επίτροπος αρμόδιος για το περιβάλλον στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κ. Σταύρος Δήμας, είναι αποφασισμένος να αφήσει σημαντικό έργο πίσω του. Έτσι, τον τελευταίο καιρό, γνωστές ευρωπαϊκές εφημερίδες αναφέρθηκαν θετικά στις δραστηριότητες και τις πρωτοβουλίες του, καθώς και στις περί το περιβάλλον απόψεις του.

Όπως μας είπε ο Έλληνας Επίτροπος, «το περιβάλλον είναι ένας ζωτικός τομέας. Όμως, στις σημερινές παγκόσμιες συνθήκες, μόνον η συνεργασία σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο μπορεί να βελτιώσει πραγματικά την ποιότητα ζωής όλων μας. Γι' αυτό και είμαι ιδιαίτερος ευχαριστημένος που η επιδίωξή μου να προταθώ ως Επίτροπος αρμόδιος για το περιβάλλον έγινε πραγματικότητα». Κατά τη διάρκεια των 30 τελευταίων ετών, η Ευρωπαϊκή Ένωση διαμόρφωσε ισχυρή περιβαλλοντική πολιτική και πρωτοστάτησε στην επίλυση προβλημάτων τα οποία, λόγω της φύσεώς τους, μπορούν να αντιμετωπισθούν μόνον σε διεθνές επίπεδο. Το Κοινοβούλιο και κυρίως αυτή η Επιτροπή, έπαιξαν σημαντικό ρόλο ως συννομοθέτες και υπέρμαχοι της προστασίας του περιβάλλοντος, επισημαίνει ο κ. Στ. Δήμας.

Προσέθεσε δε ότι βασικές του προτεραιότητες είναι: η αντιμετώπιση των αιτιών της μεταβολής του κλίματος, η προστασία της βιοποικιλότητας, η σχέση περιβάλλοντος και υγείας του ανθρώπου και τέλος η εξεύρεση τρόπων παραγωγής και κατανάλωσης οι οποίοι να συμβαδίζουν με την βιώσιμη ανάπτυξη. Πρόκειται για τέσσερις μακροπρόθεσμοι στόχοι, οι οποίοι ωστόσο απαιτούν άμεση δράση και σήμερα είναι εξίσου ή ακόμα πιο επίκαιροι από ό,τι ήταν το 2002, όταν αποφασίστηκε το Έκτο Κοινοτικό Πρόγραμμα Δράσης για το Περιβάλλον.

«Η μεταβολή του κλίματος», λέει ο κ. Στ. Δήμας, «αποτελεί αναμφίβολα βασική προτεραιότητα. Πρέπει να εξακολουθήσουμε τον ηγετικό ρόλο που έπαιξε η Ευρωπαϊκή Ένωση. Οδεύουμε προς ένα μέλλον με περιορισμούς στη χρήση του άνθρακα και η Ένωση πρέπει να βρει κατάλληλες ενεργειακές λύσεις. Μπορούμε να δώσουμε το παράδειγμα παγκοσμίως, δείχνοντας ότι κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί χωρίς να θυσιαστεί η ανταγωνιστικότητα».

Σταύρος
Επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον
Δήμας

Μια άλλη διάσταση του περιβάλλοντος που απασχολεί τον Έλληνα Επίτροπο είναι η βιοποικιλότητα, η οποία, κατά την άποψή του, δεν είναι οημαντική μόνον για το περιβάλλον αλλά και για την οικονομία. «Στόχος μου είναι η ανακαίτιση της μείωσης της βιοποικιλότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μέχρι το 2010. Χρειάζεται να ενεργήσουμε αμέσως, σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο. Πρέπει να εφαρμοσθούν πλήρως οι κοινοτικές οδηγίες, να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα και σε άλλες πολιτικές όπως η γεωργία, η αλιεία, οι μεταφορές, να ολοκληρωθεί η διαδικασία του δικτύου Natura 2000 και να εξασφαλιστεί η καλή διαχείριση και η επαρκής χρηματοδότησή του. Σε διεθνές επίπεδο, πρέπει να συνεργαστούμε με τις αναπτυσσόμενες χώρες για την λύση προβλημάτων όπως το εμπόριο τροπικής ξυλείας και των ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση», τονίζει ο κ. Στ. Δήμας. Στο πλαίσιο αυτό, ένας από τους κύριους στόχους του Έλληνα Επιτρόπου είναι η εφαρμογή της υπάρχουσας κοινοτικής νομοθεσίας. «Είναι γνωστό», επισημαίνει, «ότι, μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο αριθμός των καταγγελιών και των παραβάσεων αυξάνεται. Οι περισσότερες δυσκολίες φαίνεται να επικεντρώνονται σε τέσσερις τομείς: στην προστασία της φύσης, στη διαχείριση των αποβλήτων, στο νερό και στην αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Όταν υπάρχουν καθυστερήσεις ή ελλιπής εφαρμογή της νομοθεσίας, πρέπει να γίνεται χρήση των μηχανισμών τους οποίους προβλέπει η Συνθήκη, αποφασιστικά και χωρίς διακρίσεις. Επιβάλλεται ωστόσο και η συνεργασία με τα

“
Οδεύουμε προς ένα μέλλον με περιορισμούς στη χρήση του άνθρακα... Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί χωρίς να θυσιασεί η ανταγωνιστικότητα

κράτη μέλη, για την καλύτερη κατανόηση και επίλυση των προβλημάτων. Με αυτόν τον τρόπο, καταστολή και πρόληψη θα ενισχύουν η μία την άλλη στην επίτευξη ενός απώτερου στόχου μας, μιας αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής».

Συνεπώς, απαραίτητη είναι η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης σε άλλους τομείς, όπως οι μεταφορές και η ενέργεια. Σε πολλά μέρη της Ευρώπης, για παράδειγμα, η κυκλοφοριακή συμφόρηση επηρεάζει αρνητικά την ποιότητα της ζωής στις αστικές περιοχές. Επιπλέον, η αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, για να είναι αποτελεσματική, πρέπει να αποτελεί κοινό στόχο τόσο της περιβαλλοντικής όσο και της ενεργειακής πολιτικής.

Αναφερόμενος στη σχέση μεταξύ της προστασίας του περιβάλλοντος και της ανταγωνιστικότητας, ο Έλληνας Επίτροπος τονίζει ότι γύρω από αυτήν καλλιεργείται ένας μύθος. «Υποστηρίζεται από ορισμένους ότι η προστασία του περιβάλλοντος ωφελεί την κοινωνία, αλλά επιβαρύνει οικονομικά τη βιομηχανία και την ανταγωνιστικότητα. Όταν κερδίζει το ένα, αναπόφευκτα χάνει

το άλλο», λέει ο κ. Στ. Δήμας. «Η αντίληψη αυτή βασίζεται σε μία στατική άποψη της ανταγωνιστικότητας, σύμφωνα με την οποία η τεχνολογία, τα προϊόντα και οι ανάγκες των καταναλωτών είναι σταθερές και η βιομηχανία δεν έχει επαρκή ευελιξία προσαρμογής σε καινούργια δεδομένα. Όμως, τα πράγματα είναι διαφορετικά, όταν τα δούμε από μία πιο δυναμική οπτική γωνία. Μία καλά σχεδιασμένη περιβαλλοντική νομοθεσία, μπορεί να δώσει ώθηση στην τεχνολογική καινοτομία και την παραγωγή νέ-

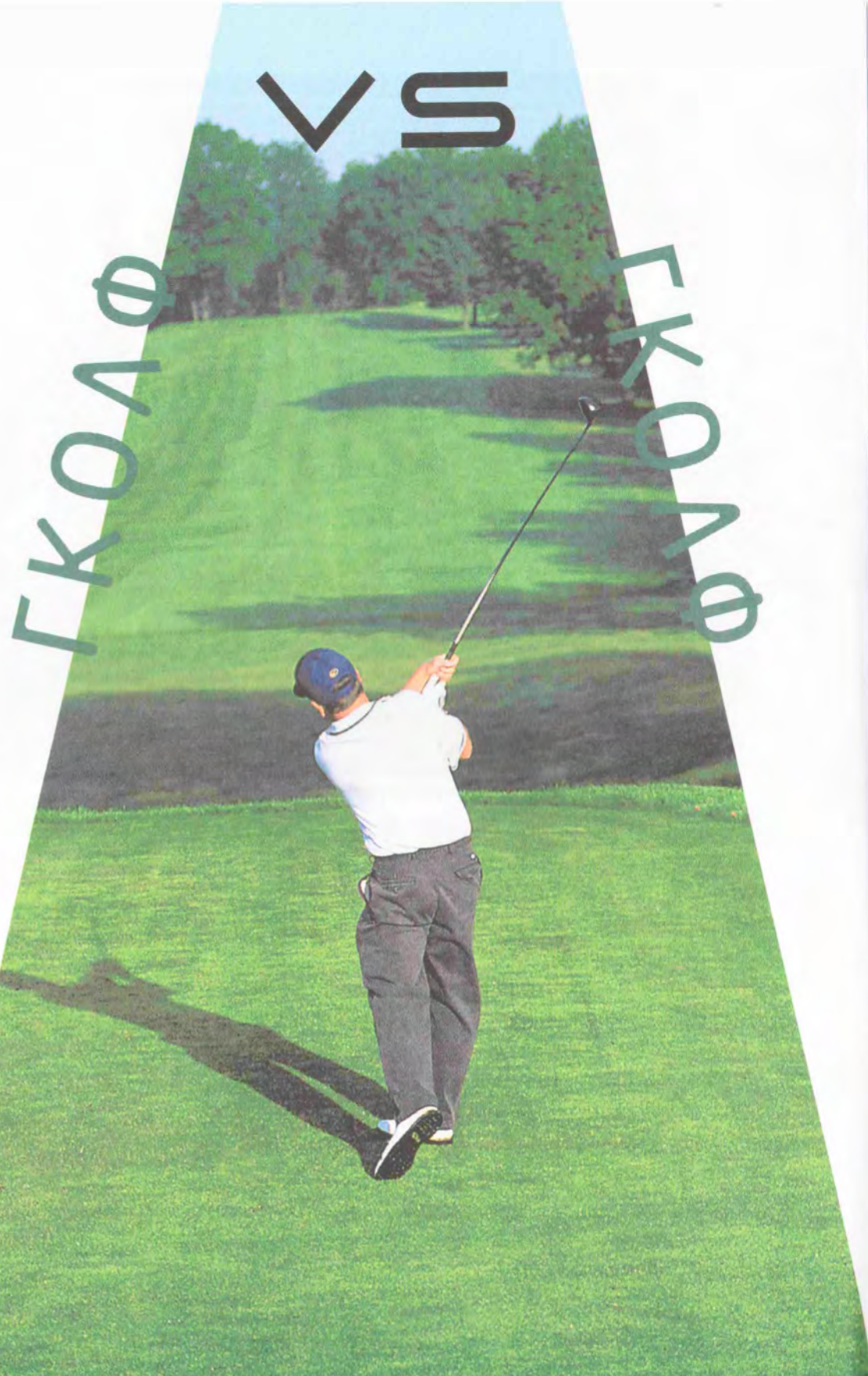

«Μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο αριθμός των καταγγελιών και των παραβάσεων αυξάνεται», δηλώνει στην Σάγια Τσαουσίδου ο κ. Σταύρος Δήμας

ων προϊόντων υψηλότερης ποιότητας ή με χαμηλότερο κόστος, που με τη σειρά τους βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας».

Ο Έλληνας Επίτροπος υπογραμμίζει ότι «ένα από τα συνθήματα της Ολλανδικής Προεδρίας ήταν «clean, clever and competitive». Δεν αποτελεί σύμπτωση το γεγονός ότι, ανάμεσα στις καλύτερες επιχειρήσεις παγκοσμίως, είναι εκείνες που ακολουθούν υψηλά πρότυπα εταιρικής διακυβέρνησης και σέβονται το περιβάλλον. Χώρες όπως η Σουηδία και η Φινλανδία και περιοχές όπως η Καλιφόρνια, αποδεικνύουν ότι η ανάπτυξη και η ευημερία μπορούν να συνδυαστούν με ένα υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας. Έχουμε κάθε λόγο να περάσουμε αυτό το μήνυμα σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, στα κράτη μέλη, στη βιομηχανία, στα μέσα μαζικής επικοινωνίας, στην κοινωνία των πολιτών, στον Ευρωπαϊκό πολίτη».

Ο κ. Σταύρος Δήμας καταλήγει προσθέτοντας ότι πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη σχέση του περιβάλλοντος με την υγεία, ενώ υποστηρίζει ότι η οικολογία βοηθά τις επιχειρήσεις να εφαρμόζουν πιο αποτελεσματικές πρακτικές μάντζμεντ.

Γκολφ. Το άκουσμα της λέξης φέρνει στο μυαλό των περισσότερων από εμάς την εικόνα μιας καταπράσινης τεράστιας έκτασης ενώ παράλληλα σκεφτόμαστε αμέσως «άθλημα για πλουσίους». Δεν θα μπορούσαμε ίσως να φανταστούμε ότι ένα τοπίο μέσα στη φύση, ένα μπασιτούνι και ένα μπαλάκι θα μπορούσαν να προκαλέσουν «διαμάχη», δημόσιους διαλόγους, ημερίδες και κινητοποιήσεις. Οι επιστήμονες έχουν διχαστεί στα δύο άκρα: καταστροφή της φύσης λένε οι μεν, προστασία του περιβάλλοντος οι δε. Πού ακριβώς βρίσκεται η αλήθεια δεν είμαστε ακόμα σε θέση να απαντήσουμε. Προσκαλέσαμε όμως και τις δύο πλευρές να στηρίξουν τις απόψεις τους και να μας εξηγήσουν τι ακριβώς συμβαίνει με το γκολφ. Τα συμπεράσματά, δικά σας...

«Είναι αυταπόδεκτο ότι ο γκόλφερ αγαπά το περιβάλλον»

Του Γιάννη Σπαντιδάκη (*)

Το γκολφ, ένα άθλημα που ξεκίνησε το δωδέκατο αιώνα και αφού για πολλές δεκαετίες ήταν το άθλημα των πλουσίων και ηλικιωμένων αστών έχει αποκτήσει λαϊκό χαρακτήρα και έχει εξελιχθεί σε μια καθημερινή ενασχόληση πολλών εκατομμυρίων ανθρώπων σε όλο τον πλανήτη.

Η αγάπη με την οποία το περιβάλλουν οι οπαδοί του και η σφοδρότητα που το αντιμετωπίζουν οι εχθροί του αποδεικνύει ότι στην Ελλάδα πρέπει να ανοίξει ένας σοβαρός, ήρεμος και επιστημονικά τεκμηριωμένος διάλογος για την οικονομική σημασία του (και όχι ηρωικός μονόλογος με οργάνωση ημερίδων για την ανάπτυξη ειρωνικών μονόπλευρων απόψεων ή συγγραφή άρθρων χωρίς αντίλογο) δεδομένου ότι:

Πράγματι... το Γκολφ απαιτεί μεγάλες ποσότητες νερού για το πότισμα, αλλά μπορεί να αξιοποιήσει ανακυκλωμένο νερό που τώρα χάνεται στη θάλασσα ενώ οι νέες περιβαλλοντικές αρχές επιβάλλουν περιορισμούς ενάντια στη σπατάλη του και την επανειλημμένη χρησιμοποίηση μιας ποσότητας νερού πριν καταλήξει στον τελικό αποδέκτη, γη ή θάλασσα... Άλλωστε οι νέες μέθοδοι σχεδιασμού των γηπέδων μειώνουν κατά πολύ τις καταναλώσεις νερού και είναι μια απόδειξη ότι «από τα προβλήματα που εμφανίζονται αναζητούμε νέες λύσεις».

Κανείς... δεν μπορεί να αρνηθεί την τεράστια οικονομική σημασία του πλέον διαδεδομένου ατομικού αθλήμα-

τος στον κόσμο όταν στις ΗΠΑ ο ετήσιος τζίρος από αυτό είναι 25 δις δολάρια, ο πιο ακριβοπληρωμένος αθλητής του κόσμου είναι ο γκόλφερ Tiger Woods και η πολιτεία Oregon στηρίζει τον προϋπολογισμό της στην παραγωγή σπόρων χλοοτάπητα.

Χωρίς αμφιβολία... τα γήπεδα δεν πρέπει να γίνονται όπου θέλουν οι επενδυτές αλλά όπου υπάρχουν δυνατότητες μετά από σωστό χωροταξικό σχεδιασμό και αφού προηγηθεί τεκμηριωμένη μελέτη περιβαλλοντικών αλλά και οικονομικοκοινωνικών επιπτώσεων όπως προβλέπεται στη σχετική νομοθεσία. Η ευαισθησία στο υφιστάμενο φυσικό περιβάλλον της χώρας και η σειφόρος ανάπτυξη είναι οι δύο ακατάλυτες αρχές στις οποίες πρέπει να στηριχθούν οι προσπάθειες.

Είναι αυταπόδεικτο... ότι ο γκόλφερ αγαπά το περιβάλλον και το προστατεύει, διότι εκεί θα περάσει τουλάχιστον 3-4 ημέρες της εβδομάδος βαδίζοντας τουλάχιστον 7-8 χιλιόμετρα τη φορά. Μήπως τα περίπου 65 εκατομμύρια παικτών που παίζουν σήμερα σε 32.000 γήπεδα σε όλο τον κόσμο είναι μικρός αριθμός;

Ευτυχώς... η νέα αντίληψη σχεδίασεως των γηπέδων στηρίζεται όχι στη μεταβολή του υπάρχοντος τοπίου, αλλά στην ενσωμάτωση του γηπέδου μέσα στο φυσικό περιβάλλον με τις ελάχιστες δυνατές παρεμβάσεις σ' αυτό, διότι το κάθε γήπεδο πρέπει να υπακούει στο δόγμα της σειφόρου αναπτύξεως...

Ναι... η οριοθέτηση ενός γηπέδου αποτρέπει την καταπάτησή του αλλά ενισχύει την προφύλαξη του από πυρκαγιές και υποβοηθεί τη συντήρηση του όπως το δάσος της Γλυφάδας. Μήπως τα χαράκια (βράκια) όπου έγινε το γήπεδο της Χερσονήσου στο Ηράκλειο μπορούσαν να έχουν άλλη χρήση;...

Οι μελέτες... που γίνονται συνεχώς δεν έχουν

καταλήξει σε σαφές συμπέρασμα εάν η κατασκευή και συντήρηση των γηπέδων επιβαρύνουν το περιβάλλον με χημικές ουσίες περισσότερο από την αντίστοιχη γεωργική πρακτική, μιας και παντού υπάρχουν κακοί χρήστες υλικών και μεθόδων.

Ναι... το κράτος πρέπει να είναι πολύ αυστηρό στη διαδικασία της χορηγήσεως των διαφόρων αδειών και τήρηση των προϋποθέσεων για την εγκατάσταση των γηπέδων. Άλλωστε η Ελληνική νομοθεσία (ΚΥΑ 520010/6/ΦΕΚ Β/42/26-01-94) που αφορά την δημιουργία γηπέδων, έχει κριθεί από τους διεθνείς κατασκευαστικούς κύκλους ως υπερβολικά αυστηρή και προστατευτική του περιβάλλοντος που προσδιορίζει ακόμη και τον αριθμό των δέντρων που πρέπει ποσοστιαία να φυτευθούν ή που περιορίζει κατά πολύ την επιλογή μιας θέσεως για γήπεδο...

Όχι... το έδαφος δεν καταστρέφεται από την καλλιέργεια του χλοοτάπητα. Δεν χρησιμοποιούνται μεταλλαγμένοι σπόροι αλλά ούτε και γίνεται υπερβολική χρήση φυτοφαρμάκων, άλλως οι καθημερινοί κίνδυνοι που

θα απειλούσαν τους παίκτες θα τους ανάγκωναν να ντύνονται με σκάφανδρα και διαστημικές στολές... Απλά η συντήρηση του χλοοτάπητα είναι μια πολύ εντατική καλλιέργεια που απαιτεί πολλές γνώσεις και όπου οι ακρότητες δεν αποφεύγονται όπως και σε κάθε άλλη μορφή καλλιέργειας.

Ναι... στις ΗΠΑ υπάρχουν περίπου 16.000 γήπεδα γκόλφ στα οποία προστίθεται τουλάχιστον ένα καθημερινός και τα οποία λειτουργούν κάτω από τις υπερβολικά αυστηρές προδιαγραφές του γνωστού ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY. Τα δισεκατομμύρια δολαρίων που αφορούν το γενικό τζίρο της βιομηχανίας αυτής επιτρέπουν τόσα πολλά ερευνητικά προγράμματα βελτιώσεως υλικών και σπόρων που ίσως καμιά άλλη καλλιέργεια δεν έχει στον κόσμο... ενώ ειδικοί περιβαλ-

λοντικοί φορείς με ζηλευτή δράση (Audubon Society, Environmental Institute of Golf, κ.ά.) επιβλέπουν, συμβουλεύουν και βελτιώνουν τη συμπεριφορά των ειδικών στα θέματα Γκολφ.

Μήπως... οι Ευρωπαίοι είναι όλοι εναντίον του περιβάλλοντος που ζουν ή θέλουν να το καταστρέψουν όταν από το 1985 έως το 2005 οι παίκτες αυξήθηκαν από 1.312.032 σε 4.106.708 και τα γήπεδα από 2.914 σε 6.235.

Όχι... ο χλοοτάπητας δεν ζητά μόνο νερό για τη συντήρησή του αλλά ταυτόχρονα προστατεύει το έδαφος από την πάσης φύσεως διάβρωση, φιλτράρει και απορροφά το νερό των χειμερινών βροχών εμψυλίζοντας τα υπόγεια υδροφόρα στρώματα με νέα αποθέματα καθαρά από επίγεια ιζητάματα και ουσίες επιμολύνσεως, παράγει το οξυγόνο που χρειάζεται ετήσια ένας άνθρωπος από μια επιφάνεια 150 τετρ.μέτρων, ελαττώνει τη θερμοκρασία του περιβάλλοντος το καλοκαίρι κατά 5-7 βαθμούς Κελσίου, περιορίζει το θόρυβο κατά 20-30%. (Στοιχεία από τη μελέτη του USGA- Golf and the environment)

Ναι... όπως σε όλα τα προβλήματα στη ζωή, οι λύσεις δεν βρίσκονται στις υστερικές και ακραίες θέσεις που αρχίζουν από τον πόλεμο του Γκόλφ και καταλήγουν στα 30 γήπεδα που διακήρυσσαν παλαιότερα ή τα σημερινά 46 που λέγεται ότι προτείνονται σε όλη την Ελλάδα... Αλλά ας θυμηθούμε ότι και οι διάφορες ακτινοβολίες σε ρυθμιζόμενες ποσότητες θεραπεύουν ενώ σε μεγάλες θανατώνουν... Μηδέν άγαν

(*) Γεωπόνος - Κηποιέχνης

Μέλος της Golf Course Superintendents

Association of America

Γήπεδα γκολφ: Ανατομία μιας πράσινης απειλής

Από τη γραμματεία του Παγκρήτιου Δικτύου Οικολογικών Οργανώσεων(*)

Στον Ευρωπαϊκό Νότο, τα γήπεδα γκολφ έλκονται συνήθως από το ήπιο κλίμα, τη φτηνή γη και εργατικό δυναμικό, τις κρατικές διευκολύνσεις και επιδοτήσεις, τους χαλαρούς έως ανύπαρκτους περιβαλλοντικούς κανονισμούς και χωροταξικές ρυθμίσεις, και τη σχετικά μικρή ενημέρωση για το θέμα. Κινητοποιούν πολλούς και ποικίλους οικονομικούς κλάδους και συναρτώνται με τουριστική ή οικιστική ανάπτυξη ευνοώντας την περαιτέρω τουριστική και οικιστική ανάπτυξη στις περιοχές υποδοχής.

Η «ανάπτυξη γκολφ» προκαλεί άμεσες, έμμεσες και παράγωγες επιπτώσεις σε τοπικούς και υπερτοπικούς φυσικούς και ανθρωπογενείς πόρους, τόσο κατά την κατασκευή αλλά κυρίως κατά τη λειτουργία των εγκαταστάσεων. Η αμερόληπτη τεκμηρίωσή τους απαιτεί ένα αδιάβλητο σύστημα διαρκούς παρακολούθησης, καταγραφής και ανάλυσης περιβαλλοντικών και κοινωνικο-οικονομικών δεδομένων.

Παρακάτω καταγράφονται συνοπτικά πιθανές επιπτώσεις τους και ταυτόχρονα αξιολογούνται σύνομα από τη σκοπιά της αειφόρου ανάπτυξης σε διάφορα χωρικά επίπεδα.

Γη και μεταβολές χρήσεων. Ένα γήπεδο 18 οπών καταλαμβάνει έκταση 600-1000 στρεμμάτων. Επιπλέον γη καταναλώνεται από την ανάπτυξη η οποία συναρτάται και προκαλείται από το γήπεδο. Σταδιακά επέρχονται μεταβολές χρήσεων γης, κυρίως στη γειτονία του γηπέδου, όπως μετατροπή γεωργικής γης σε μη-γεωργικές χρήσεις, μείωση και αλλοίωση περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών, κ.ά. Το ζήτημα είναι σημαντικό σε περιφέρειες που δεν διαθέτουν μεγάλες εκτάσεις και όπου η συγκέντρωση πολλών χρήσεων σε περιορισμένο γεωγραφικό χώρο, οδηγεί αναπόφευκτα σε συγκρούσεις και ποικίλες επιπτώσεις.

Νερό και έδαφος. Υπό Μεσογειακές συνθήκες, ένα γήπεδο γκολφ καταναλώνει μέχρι και 1.000.000 κυβικά μέτρα νερού το χρόνο που ισοδυναμούν σε απαιτήσεις νερού 10.000-20.000 κατοίκων/χρόνο. Σ' αυτή την κατανάλωση προστίθεται και η κατανάλωση του τουρίστα (6-12 φορές πολλαπλάσια της κατανάλωσης του ντόπιου). Το ζήτημα οξύνεται από τη μεταβλητότητα των βροχοπτώσεων, την αυξημένη ζήτηση νερού τους θερμούς μήνες και την προελαύνουσα κλιματική μεταβολή.

Η υπεράντληση προκαλεί πτώση των υδροφόρων, υφαλμύρωση, καθώς και υποβάθμιση εδάφους ή/και ερημοποίηση γαιών.

Τεχνικές λύσεις όπως επαναχρησιμοποίηση νερού, χρήση επεξεργασμένων αστικών λυμάτων ή ασφάλτωση μπορεί να περιορίσουν τις απαιτήσεις σε νερό, αλλά έχουν υψηλό κόστος και μακροχρόνια δεν είναι βιώσιμες.

Ρύπανση. Τα λιπάσματα, εντομοκτόνα, κ.λπ. που χρησιμοποιούνται στα γήπεδα γκολφ επηρεάζουν τους υδροφόρους (ιδίως σε περιοχές ασβεστολιθικών πετρωμάτων) καθώς και τα οικοσυστήματα, ακόμα και σε μακρινές αποστάσεις (χρήση μεταλλαγμένων υβριδίων γκαζόν και αγροχημικών που με δυνατό αέρα μεταφέρονται). Εκτιμάται ότι η χρήση τους είναι πολλαπλάσια της χρήσης τους στη γεωργία.

Οικοσυστήματα. Πιθανές επιπτώσεις στα τοπικά και υπερτοπικά οικοσυστήματα περιλαμβάνουν ευτροφισμό, βιοσυσσώρευση τοξικών ουσιών, διαταραχές της βιοποικιλότητας, κ.ά. Οι τρέχουσες και μελλοντικές συνέπειές τους είναι αβέβαιες ή και άγνωστες.

Ανθρώπινη υγεία. Έχουν αναφερθεί επιπτώσεις στους τακτικούς γκόλφερς όπως ναυτία, πονοκέφαλοι, διαταραχές ακοής, δερματοπάθειες, αλλεργικό σοκ, αναπνευστικά νοσήματα, καρκίνοι κ.ά.

Ενέργεια. Η σημαντική κατανάλωση ενέργειας αποτελεί σοβαρό ζήτημα ιδιαίτερα σε περιπτώσεις ανακύκλωσης και ασφάλτωσης νερού, σε περιοχές που δεν έχουν ενεργειακή αυτοδυναμία, καθώς και σε περιόδους ενεργειακών κρίσεων.

Υποδομές. Η άμεση και έμμεση αύξηση της ζήτησης από κατοίκους και τουρίστες για μετακίνηση, ύδρευση, διαχείριση αποβλήτων κ.ά επιβαρύνει τα δίκτυα υποδομών τα οποία είτε δεν έχουν σχεδιαστεί γι' αυτή τη ζήτηση είτε δεν έχουν δυνατότητα άμεσης και χωρίς προβλήματα επέκτασης.

Οικονομικές επιπτώσεις. Τα προσδοκώμενα οικονομικά οφέλη από την προώθηση της «ανάπτυξης γκολφ» εξαρτώνται από την τουριστική ζήτηση που είναι ευμετάβλητη. Τα πολλαπλασιαστικά οφέλη για την ευρύτερη περι-

φέρεια και χώρα είναι αμφίβολα γιατί πολλά απαιτούμενα είδη εισάγονται, το «πακέτο» διακοπών πληρώνεται στο εξωτερικό, τα έσοδα των επιχειρήσεων δεν επανεπενδύονται τοπικά και διατίθεται άφθονο μη εντόπιο εργατικό δυναμικό.

Κοινωνικές και πολιτισμικές επιπτώσεις. Στις περιοχές υποδοχής που ανασπύσσεται τουριστική μονοκαλλιέργεια επέρχεται, αναγκαστικά, ομογενοποίηση, αλλοιώνεται ο ιστορικός και παραδοσιακός χαρακτήρας τους, εξασθενεί το κοινωνικό και πολιτιστικό κεφάλαιο τους, και η ανάπτυξή τους εξαρτάται από έξωθεν παράγοντες.

Θεσμικές υποχρεώσεις. Οι αποφάσεις για την προώθηση της «ανάπτυξης γκολφ» λαμβάνονται ερήμην των υποχρεώσεων της χώρας να συμμορφωθεί με την Οδηγία για το Νερό και με άλλη σχετική Κοινοτική και εθνική νομοθεσία και χωρίς επαρκές και αποτελεσματικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού για την εκμετάλλευση των ουσιαστικών αναπτυξιακών δυνατοτήτων της.

Κυρίως όμως οι αποφάσεις αυτές αντιβαίνουν τις σύγχρονες υποδείξεις για βιώσιμη τοπική και εθνική ανάπτυξη που τονίζουν την ποικιλία και διαφοροποίηση των αναπτυξιακών επιλογών, την πολυλειτουργική και συμπληρωματική χρήση των πόρων και την αποφυγή μο-

Αναπτυξιακές και χωροταξικές επιπτώσεις. Η «ανάπτυξη γκολφ» έχει μεγάλο ρίσκο και σημαντικό κόστος ευκαιρίας. Η υποβάθμιση των πόρων και του περιβάλλοντος, που μειώνει την παραγωγική ικανότητα της γης, περιορίζει τις αναπτυξιακές επιλογές στις περιοχές υποδοχής. Πεπερασμένοι φυσικοί, οικονομικοί και ανθρωπίνι πόροι «εκτρέπονται» από άλλες δραστηριότητες και περιοχές, αντί να ενισχύσουν εναλλακτικά, περισσότερο αειφορικά μοντέλα τουριστικής και γενικότερης ανάπτυξης. Ιδιαίτερα σοβαρή είναι η ενίσχυση της εγκατάλειψης της γεωργίας (η οποία επιδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά στερείται εδάφους και νερού!) καθώς και της υπαίθρου που σε συνδυασμό με την έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού και καθοδήγησης για την ανάπτυξη των εγγενών δυνατοτήτων της, ευνοούν το μοντέλο άναρχης ανάπτυξης και την υποβάθμιση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.

νοκαλλιιεργειών και κάθε είδους εξάρτηση της ανάπτυξής τους από εξωτερικά στηρίγματα για ευελιξία, προσαρμοστικότητα και αντοχή σε απρόβλεπτες αρνητικές εξωτερικές συγκυρίες, και αποτελεσματική αντιμετώπιση της αβεβαιότητας του μέλλοντος και πιθανών «κρίσεων».

Το άρθρο αποτελεί σύνοψη των συμπερασμάτων της ημερίδας «Γήπεδα γκολφ: Ποια τουριστική ανάπτυξη θέλουμε στην Κρήτη;» που διοργάνωσε το Παγκρήτιο Δίκτυο Περιβαλλοντικών Οργανώσεων στις 21 Μαΐου 2005.

(*) fax: 2810 284520, e-mail: diktyo@ecocrete.gr, web site: www.ecocrete.gr: Το βήμα των οικολογικών και περιβαλλοντικών ομάδων της Κρήτης, όπου μπορείτε να βρείτε όλες τις εισηγήσεις και τα συμπεράσματα της ημερίδας για τα γήπεδα γκολφ. Θα βρείτε επίσης αρκετά σχετικά άρθρα στην κατηγορία «Γήπεδα γκολφ».

ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΣΕ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ

η φύση σε καλεί

ζήσε κι εσύ την άγρια ζωή

είναι στη φύση σου

Αν θέλεις, μπορείς
κι εσύ
να βοηθήσεις

Χωρίς τη δική σου ενίσχυση, η ελληνική φύση είναι φτωχότερη

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ

Τρόποι υποστήριξης

- Γίνε μέλος
Οι τακτικές εισφορές των μελών του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ, με το ποσό των 50 ευρώ ετησίως (μαθητική συνδρομή 25 ευρώ) προσφέρουν ουσιαστική οικονομική ενίσχυση στο έργο μας.
- Γίνε εθελοντής
Υιοθέτησε μία από τις αρκούδες ή έναν από τους λύκους που βρίσκονται στο Περιβαλλοντικό Κέντρο του Αρκτούρου στον Αετό και στο Νυμφαίο της Φλώρινας
Για την υιοθέτηση μιας αρκούδας ή μιας ανέλης λύκων, αρκεί το ποσό των 200 ευρώ (150 ευρώ για σχολικές τάξεις) για ένα χρόνο.
- Αγόρασε τα αναμνηστικά αντικείμενα του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ
- Δώρισε οποιοδήποτε χρηματικό ποσό
- Ενημέρωσε και τους φίλους σου για τις δραστηριότητες του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ.

Βικτωριος Ουγκώ 3 • 546 25 Θεσσαλονίκη
τηλ: 2310 555920 • fax: 2310 553932
e-mail: arcturos@arcturos.gr

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ
Αετός Φλώρινας, 53075 • τηλ/fax: 2386041500
e-mail: aec@arcturos.gr

www.arcturos.gr

Οι συνδρομές πληρώνονται:
-Με ταχυδρομική επιταγή προς τον ΑΡΚΤΟΥΡΟ
Καταθεση στους λογαριασμούς:
-ALPHA Τράπεζα Πιστεύω Νο 704/00/2002/002926
-Εθνική Τράπεζα Νο 210/48106351
-Τράπεζα Πειραιώς Νο 5238003349718
Μέσω πιστωτικής κάρτας

Η πρώτη Πολιτιστική χωρίς περιβάλλον

Ψάχνοντας στα προγράμματα των πόλεων που φιλοξένησαν τα τελευταία χρόνια το θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, είναι σχετικά εύκολο να συναντήσει κανείς εκδηλώσεις για το περιβάλλον, οι οποίες είτε αναφέρονται σε προβλήματα και σε προτεινόμενες λύσεις, είτε σε καλλιτεχνική δημιουργία που παίρνει αφορμές από τις οικολογικές ανησυχίες.

Μια από τις πρώτες πόλεις που έδωσε ιδιαιτέρη βαρύτητα στο περιβάλλον, κατορτίζοντας το πρόγραμμα των εκδηλώσεων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας, ήταν η Θεσσαλονίκη το 1997. Εκεί διοργανώθηκε με τη συνεργασία της UNESCO ένα πολύ σοβαρό διεθνές συνέδριο για την περιβαλλοντική εκπαίδευση, το οποίο από τότε θεωρείται ορόσημο για τη μετέπειτα διεθνή συζήτηση γύρω από το θέμα.

Έτσι η Θεσσαλονίκη, όχι μόνο γνωρίστηκε με επιστήμονες του περιβάλλοντος και της εκπαίδευσης από όλο τον κόσμο, αλλά επιπλέον έκανε το όνομά της συνώνυμο (μαζί με άλλες πόλεις φυσικά) με την πολιτική στο θέμα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Οκτώ χρόνια μετά, η Πάτρα προετοιμάζεται για την Πολιτιστική Πρωτεύουσα του 2006, χωρίς να έχει οναφέρει ούτε μία φορά στις ανακοινώσεις ή στις προθέσεις της τη λέξη «περιβάλλον».

Κι όμως, στην Πολιτιστική υπήρχον τουλάχιστον δύο σοβαρές προτάσεις για διοργάνωση συνεδρίων και κύκλων εκδηλώσεων για το περιβάλλον, ενώ παράλληλα τα περιβαλλοντικά προβλήματα στην πόλη και την περιοχή είναι τέτοια, που το 2006 θα ήταν μια πολύ καλή ευκαιρία να αναδειχθούν, να συζητηθούν σοβαρά και, γιατί όχι, να δρομολογηθεί η υλοποίησή τους, με «όπλο» και τη μεγάλη προβολή που μπορούν να έχουν λόγω Πολιτιστικής.

Αν, λοιπόν, δεν αλλάξει κάτι, η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης του 2006 θα είναι η πρώτη Πολιτιστική που θα θεωρεί ότι ο πολιτισμός δεν έχει καμία σχέση με το περιβάλλον.

mojoradio

107.7 mojohertz

MAJOR OUTLAW JAMMING OUTFIT

www.mojoradio.gr

Η εφαρμογή της βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο

Του Κων/νου Κωνσταντακόπουλου,
Βιολόγου - Μsc. Περιβαλλοντολόγου

Πριν από δεκατρία χρόνια (1992) έλαβε χώρα η Σύνοδος του Ρίο Ντε Τζανέιρο για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED) η οποία καλλιέργησε σημαντικές προσδοκίες. Η διεθνής κοινότητα συμφώνησε τότε στην εκπόνηση μιας φιλόδοξης στρατηγικής προκειμένου να ανταποκριθεί στα περιβαλλοντικά και αναπτυξιακά προβλήματα μέσα από μια παγκόσμια σύμπραξη με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η Διάσκεψη είχε υιοθετήσει τις Αρχές του Ρίο, ένα Πρόγραμμα Δράσης για τον 21ο αιώνα (Agenda 21) και τις «Αρχές περί Δασών».

Η «Agenda 21» είναι ένα εξαντλητικό κείμενο που αποτελείται από 40 κεφάλαια, περισσότερους από 100 τομείς προγραμμάτων και 3000 συστάσεις. Αφορά σε τομείς κλειδιά, όπως η γεωργία, η βιομηχανία και η οστική διαχείριση, ένα εύρος περιβαλλοντικών προτεραιοτήτων, όπως η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η προστασία των ωκεανών και θαλασσών, η κλιματική αλλαγή, τα επικίνδυνα απόβλητα, οι τοξικές χημικές ενώσεις και το νερό, καθώς και μια σειρά αλληλοσχετιζομένων θεμάτων όπως η μεταφορά τεχνολογίας, η φτώχεια, η δημογραφία και το εμπόριο. Αντανακλά τις απόψεις μιας ευρείας ομάδας ενδιαφερομένων μερών

και αποτελεί ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα δράσης για βιώσιμη ανάπτυξη στον 21ο αιώνα.

Με απλά λόγια, η Τοπική Ατζέντα 21 (TA 21) είναι μια διαδικασία, σύμφωνα με την οποία, οι τοπικές αρχές σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης, καλούνται να εργαστούν από κοινού με όλους τους φορείς της τοπικής κοινωνίας καθώς και με τους πολίτες. Στόχος της συνεργασίας είναι ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων που θα εφαρμόσουν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπικό επίπεδο.

Η TA 21 δεν είναι μια απλή «πράσινη» δράση. Είναι μια ολοκληρωμένη θεώρηση των περιβαλλοντικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Είναι μια ανοικτή συμμετοχική διαδικασία που στοχεύει στο να κάνει τις πόλεις, τους οικισμούς και τα χωριά περισσότερο βιώσιμα. Ικανά δηλαδή να απολαύσουν τα αγαθά της ανάπτυξης χωρίς να εμποδίζουν τις μελλοντικές γενιές να έχουν και αυτές τη δυνατότητα να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Αν ήθελε κανείς να συνοψίσει τα χαρακτηριστικά της TA 21 που την κάνουν να ξεχωρίζει από άλλες δράσεις, αυτά είναι:

1. ο καθοριστικός ρόλος των τοπικών αρχών στην επίτευξη της βιωσιμότητας σε τοπικό επίπεδο,
2. η συμμετοχή στην παγκόσμια ευθύνη για τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον,
3. το μοίρασμα γνώσεων, ιδεών και εμπειρι-

ριών με άλλες κοινότητες σε Παγκόσμια βάση,

4. η ευρεία συμμετοχική διαδικασία όλων των ομάδων του πληθυσμού και η βαθιά προσήλωση στις δημοκρατικές διαδικασίες,
5. η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών στοιχείων που ορίζουν την ποιότητα ζωής των πολιτών στο τοπικό επίπεδο.

Βελτίωση της διαχείρισης του Δήμου προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας

Είναι ομορφότερο να υιοθετηθεί από την ορχή ένα πνεύμα βούλησης για βιώσιμη διαχείριση όλων των πολιτικών και δράσεων που ασκούνται στους διάφορους τομείς του Δήμου, τις δημοτικές επιχειρήσεις και στο δημοτικά και σχολικά ιδρύματα. Χωρίς αυτό το πνεύμα είναι δύσκολη η συνέχιση των προσπαθειών. Η καινούργια αντίληψη δεν είναι κάτι που πρέπει να προσθέσει κανείς στο υφιστάμενο πλέγμα διαχείρισης, αλλά μια καινούργια νοοτροπία διοίκησης.

Πληροφόρηση και εκπαίδευση

Το γεγονός ότι η βιώσιμη ανάπτυξη δεν είναι εφικτή χωρίς τη ενεργό συμμετοχή των μελών της τοπικής κοινωνίας, επιβάλλει την πληροφόρηση και εκπαίδευση των πολιτών. Η εκπαίδευση δεν πρέπει να περιοριστεί στις βαθμίδες της σχολικής εκπαίδευσης (Δημοτικά, Γυμνάσια και Λύκεια) της περιοχής, αλλά πρέπει να αγκαλιάσει την ευρύτερη τοπική κοινωνία σε όλες τις ηλικιακές ομάδες.

Ο τοπικός τύπος και άλλα διαθέσιμα μέσα ηλεκτρονικής δημοσιογραφίας (ραδιόφωνο και τηλεόραση) έχουν χρέος να φιλοξενήσουν άρθρα τοπικού ενδιαφέροντος που θα μεταφέρουν τα νέα μηνύματα. Άλλη ευκαιρία για ευρύτερη ενημέρωση, είναι οι ετήσιες πολιτιστικές εκδηλώσεις και τα ετήσια πανηγύρια που θα πρέπει να φιλοξενήσουν ενημερωτικά περιήτερα.

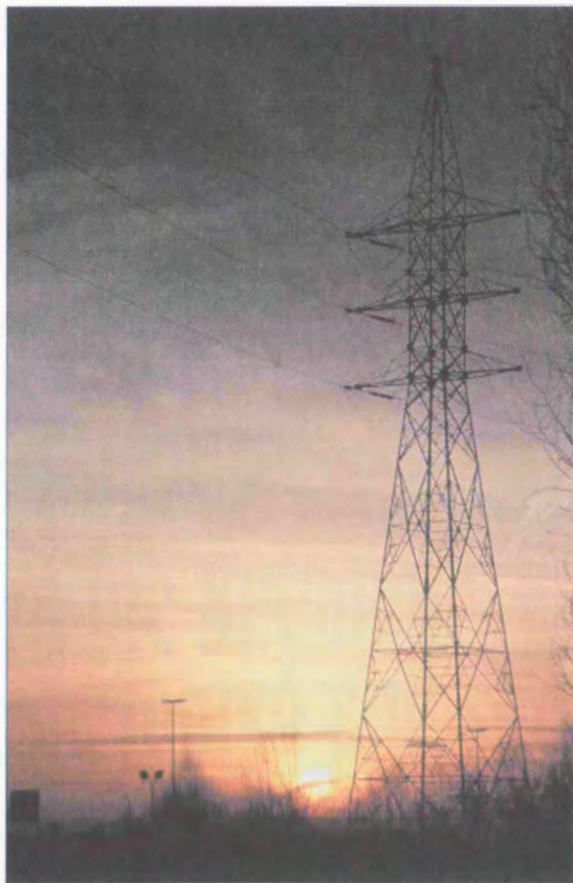
Ενεργοποίηση των πολιτών

Η ουσιαστική ενημέρωση και εκπαίδευση του πληθυσμού από το προηγούμενο στάδιο, πρέπει τώρα να οδηγήσει στην κινητοποίηση των τοπικών συλλόγων και ομάδων του πληθυσμού.

Η ενεργοποίηση των πολιτών συναντά δυσκολίες, ιδιαίτερα σε περιόδους, όπως η σημερινή, όπου μεγάλες ομάδες του πληθυσμού έχουν απογοητευτεί από την πολιτική διαδικασία, όπως λειτουργεί στη χώρα μας, και ιδιαιτερούς. Πως είναι δυνατόν να φέρεις αυτούς τους πολίτες ξανά στην ενεργό δράση;

Διαμόρφωση εταιρικής σχέσης

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει η ΤΑ 21 δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί αποκλειστικά και μόνο από οποιαδήποτε τοπική αρχή, απουσίας των πολιτών. Και αυτό, όχι μόνο γιατί ένα τέτοιο σχέδιο δράσης, χωρίς εθελοντική συμμετοχή των πολιτών, θα είχε τεράστιο κόστος που δεν θα μπορούσε να καλύψει καμιά τοπική ηγεσία, αλλά και γιατί τα αποτελέσματά του θα ήταν πενιχρά. Από την άλλη μεριά, η συμμετοχή των πολιτών δεν σημαίνει αδυναμία της Τοπικής Αρχής να επιλύσει τα τοπικά προβλήματα πολύ δε περισσότερο κατόρθωση ή αχρήστευση της δικαιοδοσίας της.

Μέτρηση, παρακολούθηση και καταγραφή της προόδου προς τη βιωσιμότητα

Είναι πολύ σημαντικό να συμπεριληφθεί στη διαδικασία της Ατζέντα 21 ένας μηχανισμός παρακολούθησης της προόδου που πραγματοποιείται. Αυτό μπορεί να γίνει με πολλούς τρόπους, όπως:

α) με τη χρησιμοποίηση τοπικών δεικτών που δείχνουν κατά πόσο η τοπική κοινωνία οδηγείται προς την κατεύθυνση της αειφορίας. Π.χ. ο αριθμός των κατοίκων που χρησιμοποιούν από κοινού και εκ περιτροπής το αυτοκίνητό τους για να φθάσουν στον ίδιο προορισμό, η μείωση της κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος ως αποτέλεσμα της χρησιμοποίησης ηλεκτρονικών λαμπτήρων, η μείωση του όγκου των σκουπιδιών ως αποτέλεσμα της εφαρμογής ενός προγράμματος ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης ορισμένων συσκευασιών.

β) Με την τοποθέτηση ειδικά επιλεγμένων στόχων, η εκπλήρωση των οποίων σαφώς υποδηλώνει πορεία προς την αειφορία.

γ) Με την περιοδική καταγραφή της συντελούμενης προόδου και την ευρεία δημοσιοποίησή της στην τοπική κοινότητα.

Οι δείκτες βιωσιμότητας

Μια σειρά σημαντικών ερωτημάτων τίθενται γύρω από το ζήτημα της βιώσιμης ανάπτυξης και της επίτευξης των στόχων της, όπως «Τι σημαίνει πρακτικά η έννοια της αειφόρου ανάπτυξης;», «Πώς θα ξέρουμε ότι προχωρούμε στη σωστή κατεύθυνση;», «Πώς προωθούμε τους στόχους της αειφορίας προς τις διάφορες κοινωνικές ομάδες, ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο;».

Το όλο σύστημα των LA21 βασίζεται στην εκτίμηση των υφιστάμενων συνθηκών του περιβάλλοντος και στην όσο το δυνατό πιο ευρεία διάθεση αυτών των πληροφοριών σε μορφή κατανοητή από το κοινό. Ο χαρακτήρας των επεμβάσεων διαμορφώνεται από την κατάσταση του περιβάλλοντος αλλά και από τους στόχους προς επίτευξη και την σχετική βαρύτητά τους που επίσης διαμορφώνονται στα πλαίσια της LA21.

Επομένως σημαντικό στοιχείο αποτελεί η συμφωνία για τους δείκτες που χρησιμοποιούνται και για τους στόχους (χρονικά και ποιοτικά) που τίθενται.

Οι δείκτες αειφορίας ομαδοποιούνται σε διάφορες κατηγορίες: Παγκόσμια βιωσιμότητα, φυσικοί και ημιφυσικοί πόροι, τοπικό περιβάλλον.

Οι δείκτες χρησιμοποιούν μετρήσιμα μεγέθη τα οποία δίνουν ένα μέτρο της κατάστασης των:

Περιβαλλοντικών, κοινωνικών και αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της περιοχής που συνεισφέρουν στην δημιουργία των προβλημάτων ποιότητας ζωής στην τοπική κοινωνία. Περιλαμβάνουν «παραδοσιακά» περιβαλλοντικά μεγέθη καθώς επίσης και άλλα που δεν έχουν άμεση σχέση με το «περιβάλλον».

Από την έως σήμερα διεθνή εμπειρία της έχουν προταθεί 13 ομάδες δεικτών :

Δείκτες αποτελεσματικής χρήσης πόρων και μείωσης αποβλήτων /απορριμμάτων - Δείκτες ρύπανσης - Δείκτες βιοποικιλότητας - Δείκτες τοπικής ικανοποίησης αναγκών - Δείκτες πρόσβασης σε τρόφιμα, νερό, κατοικία και καύσιμα σε λογική τιμή - Δείκτες εργασίας - Δείκτες υγείας - Δείκτες πρόσβασης σε διευκολύνσεις, προϊόντα, υπηρεσίες, ανθρώπους - Δείκτες εγκληματικότητας και δίωξης - Δείκτες γνώσης και πληροφόρησης - Δείκτες συμμετοχής στην λήψη αποφάσεων - Δείκτες πολιτισμού (culture) και αναψυχής - Δείκτες αισθητικής και χρησιμότητας (beauty & utility).

Παρακάτω αναφέρονται παραδειγματικά ορισμένοι δείκτες βιωσιμότητας :

Ποσοστό του πληθυσμού που χρησιμοποιεί δημόσια μέσα μεταφοράς - Μήκος των πεζοδρόμων ή των δρόμων ήπιας κυκλοφορίας - Απώλεια θερμότητας από τα κτίρια - Αριθμός και κατάσταση των δένδρων σε μια περιοχή - Αριθμός χαρακτηριστικών και σπάνιων ειδών σε μια περιοχή - Επίπεδα ρύπανσης και μόλυνσης - Πυκνότητα του πληθυσμού - Αριθμός των κατοικιών στα κέντρα πόλης - Εκτάσεις όπου σπαγορεύεται η δόμηση - Έκταση του περιαστικού πρασίνου - Έκταση της αγροτικής περιοχής - Αριθμός των κτιρίων που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα - Έκταση της εγκατολειμμένης γης που έχει αξιοποιηθεί με ανάλογα προγράμματα.

Πρώτη γενιά των ευρωπαϊκών κοινών δεικτών

Η ανατομία της τοπικής βιωσιμότητας - Ευρωπαϊκοί κοινοί δείκτες.

Από το 1992 η κοινότητα των τοπικών κυβερνήσεων της Ε.Ε. μέσα από διαδικασίες διαβούλευσης και από την εμπειρία των καλών πρακτικών (Best Practices) διαμόρφωσε ένα κατάλογο δεικτών βιωσιμότητας οι οποίοι αντικατοπτρίζουν σε πρώτη φάση τις κοινές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα όλων των χωρών.

Α. Βασικοί δείκτες

(υποχρεωτικού χαρακτήρα)

1. Ικανοποίηση των πολιτών από την τοπική κοινότητα. Γενική ικανοποίηση των πολιτών από διάφορα χαρακτηριστικά του δήμου ή της κοινότητας.
2. Τοπική συμβολή στην παγκόσμια κλιματική μεταβολή. Εκπομπές CO₂ (πιο μακροπρόθεσμα, και μετά από τη θέσπιση απλοποιημένης μεθοδολογίας, ο δείκτης αυτός θα εστιασθεί στο οικολογικό ίχνος).

3. Τοπική κινητικότητα και μεταφορά επιβατών. Ημερήσιες αποστάσεις μεταφοράς επιβατών και τρόποι μεταφοράς.

4. Τοπικές πράσινες εκτάσεις στη διάθεση του κοινού και τοπικές υπηρεσίες. Πρόσβαση των πολιτών στις παρακείμενες πράσινες δημόσιες εκτάσεις και βασικές υπηρεσίες.

5. Ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, τοπικά. Αριθμός ημερών καλού και υγιεινού αέρα.

Β. Πρόσθετοι δείκτες (προαιρετικοί)

6. Κίνηση παιδιών προς και από το σχολείο. Τρόποι μεταφοράς που χρησιμοποιούνται από τα παιδιά για να καλύψουν την απόσταση μεταξύ οικίας και σχολείου

7. Αειφόρος διαχείριση εκ μέρους των τοπικών αρχών και επιχειρήσεων. Ποσοστό των δημόσιων και ιδιωτικών οργανισμών που έχουν υιοθετήσει και χρησιμοποιούν διαδικασίες διαχείρισης φιλικές για το περιβάλλον και την κοινωνία.

8. Ηχητικές οχλήσεις. Αειφόρος ανάπτυξη, αποκατάσταση και προστασία εκτάσεων και τόπων στο δήμο ή στην κοινότητα.

9. Προϊόντα που προάγουν την αειφορία.

Αειφόρος ανάπτυξη, αποκατάσταση και προστασία εκτάσεων και τόπων στο δήμο ή στην κοινότητα.

10. Προϊόντα που προάγουν την αειφορία.

Ποσοστό των προϊόντων που φέρουν οικολογικό σήμα ή είναι οργανικής προέλευσης, επί του συνόλου της κατανάλωσης.

Είναι συνεπώς σαφές ότι η Αυτοδιοίκηση πρέπει να αποτελεί τον κατ' εξοχήν χώρο

για βιώσιμη διαχείριση των τοπικών ζητημάτων και όχι απλό μηχανισμό κομματικής καταγραφής ή εκπροσώπησης μεμονωμένων τοπικών αιτημάτων.

Γι' αυτό, η Ευρωπαϊκή πολιτική εφαρμογής της Τοπικής Ατζέντα 21, δίνει έμφαση στους θεσμούς της Αυτοδιοίκησης, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν προνομιακό χώρο συμμετοχής των πολιτών.

Με βάση την «αρχή της επικουρικότητας», οι πολιτικές αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται από το κοντινότερο προς τον πολίτη επίπεδο διοίκησης, ξεπερνώντας αντιλήψεις που αντιμετωπίζουν τον πολίτη και το περιβάλλον με εχθρικό τρόπο.

Στόχος είναι να ζει ο πολίτης σε πόλεις οικολογικές, πόλεις που να προσφέρουν ποιότητα ζωής, να συμβάλλουν στην απελευθέρωση και στη δημιουργικότητα των πολιτών και όχι στον αποκλεισμό και την αποξένωση.

Απαιτείται συνεπώς μια σταδιακή μεταφορά ρόλων του συγκεκριμένου κράτους προς θεσμούς της κοινωνίας των πολιτών, θεσμούς άμεσης δημοκρατίας έτσι ώστε οι πολίτες να καθορίζουν πιο αποφασιστικά τα θέματα που τους αφορούν.

Η ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών (εκπροσωπούμενη από τις ΜΚΟ) είναι προϋπόθεση για να επιτευχθεί το βιώσιμο μοντέλο τοπικής διακυβέρνησης κάθε κοινωνίας.

Έρευνα του Ινστιτούτου Επικοινωνίας για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Κάτι αλλάζει, αλλά πολύ σιγά...

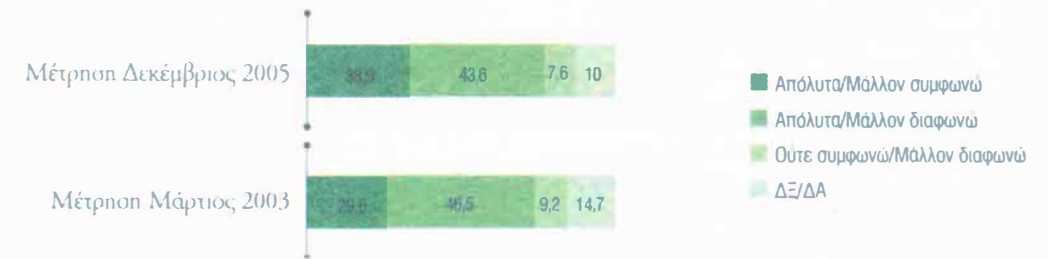
Ολοκληρώθηκε η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της μεγάλης αντιπροσωπευτικής ποσοτικής έρευνας CSR 2005 για την «Υπεύθυνη Κατανάλωση και την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη», που διοργανώθηκε για 2η συνεχή χρονιά από το Ινστιτούτο Επικοινωνίας.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανάδειξαν για μία ακόμη χρονιά σημαντικά στοιχεία για τη συμπεριφορά του καταναλωτή απέναντι στις μη κοινωνικά δραστήριες εταιρείες, για την επικοινωνία των εταιρειών και την αποτελεσματικότητά της καθώς και για τους τομείς στους οποίους ο καταναλωτής επιθυμεί να δει τις εταιρείες να δραστηριοποιούνται, αλλά και κατά πόσο θέλει τις εταιρείες να υποστηρίζουν τις προοδευτικές κρατικές πολιτικές και νομοθεσία.

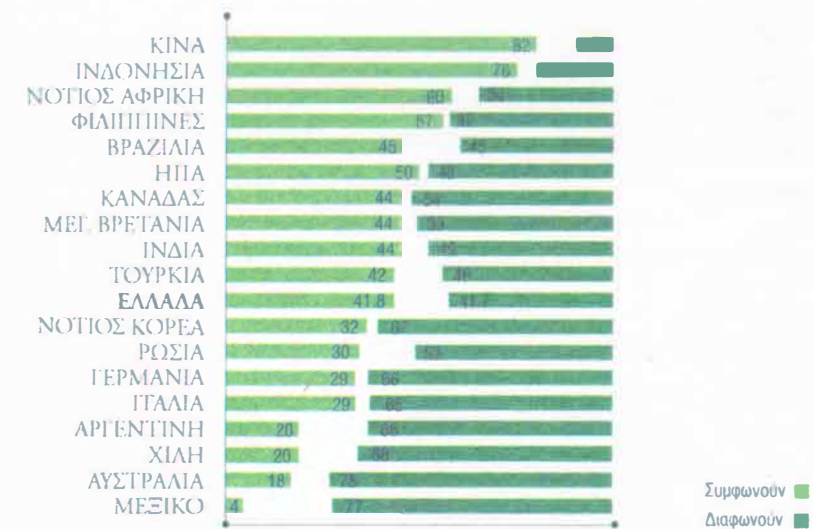
Πιο συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα της έρευνας υποστηρίζουν ότι ο Έλληνας καταναλωτής έχει εξοικειωθεί σημαντικά με το θέμα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης. Οι προσδοκίες των Ελλήνων καταναλωτών για ανάληψη υπεύθυνης επιχειρηματικής και κοινωνικής δράσης από τις εταιρείες σε τομείς όπως είναι η προστασία του περιβάλλοντος, η προσφορά ποιοτικών προϊόντων και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, αυξάνονται συνεχώς.

Επίσης, η έρευνα αποκάλυψε εξέχουσας σημασίας στοιχεία για επιχειρηματικούς κλάδους. Έτσι, προκαλεί τουλάχιστον εντύπωση ότι το κοινό τοποθετεί τα τηλεοπτικά κανάλια, στην πρώτη θέση του καταλόγου των επιχειρηματικών κλάδων σε θέματα κοινωνικής ευθύνης, κάτι που μπορεί να έχει δύο εξηγήσεις: Είτε οι πολίτες έχουν παρεξηγήσει τον ορισμό της κοινωνικής ευθύνης και γι' αυτό θεωρούν «ευαίσθητα» τα κανά-

Οι επιχειρήσεις εργάζονται προς τη σωστή κατεύθυνση προκειμένου να οικοδομήσουν μια καλύτερη κοινωνία για όλους (Ελλάδα)

Οι εταιρείες επικοινωνούν με ειλικρίνεια και τιμιότητα την κοινωνική και περιβαλλοντική τους δραστηριότητα (Το λευκό διάστημα απεικονίζει τις απαντήσεις ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ, ΔΞ/ΔΑ)

λια, είτε η δύναμη της τηλεόρασης έχει πια τόσο πολύ αυξηθεί που μπορεί να ισοπεδώσει τα πάντα.

Το Ινστιτούτο Επικοινωνίας συνεργάστηκε για τη συγκεκριμένη έρευνα με το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Ελληνικό Δίκτυο για την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και την MRB Hellas, υπεύθυνη και φέτος για το τεχνικό μέρος της έρευνας.

Ταυτότητα της Έρευνας

Η έρευνα, η οποία πραγματοποιείται σε 21 χώρες, διεξήχθη στην Ελλάδα τον Μάρτιο του 2005, σε δείγμα 2.500 πολιτών και διενεργείται από μεγάλους φορείς επικοινωνίας και έρευνας αγοράς σε κάθε χώρα, με την άδεια της καναδικής εταιρείας δημοσκοπήσεων GlobeScan Inc, ειδική σε θέματα διερεύνησης της ΕΚΕ σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Vodafone είναι κοντά και στο περιβάλλον

Η Vodafone, αξιοποιεί συνειδητά το μέγεθος και τη δυναμική της για την προστασία του περιβάλλοντος και την ελάχιστη δυνατή επιβάρυνσή του από τις ενέργειές της. Σε αυτό το πλαίσιο, φροντίζει συστηματικά και υπεύθυνα τόσο με τις καθημερινές της πρακτικές, όσο και με συντονισμένα προγράμματα, να εξασφαλίσει ένα καλύτερο περιβάλλον για εμάς και τα παιδιά μας. Τα προγράμματα που υλοποιεί συνδέονται άμεσα με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, οι οποίες έχουν αναγνωριστεί με βάση την Ανάλυση Επικινδυνότητας που εφαρμόζει η εταιρία τα τελευταία χρόνια.

Μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) στην ατμόσφαιρα

Κατά το περασμένο οικονομικό έτος, υπολογίζεται ότι απέτρεψε πάνω από 5.200 τόνους ή 2,6 εκατομμύρια κυβικά διοξειδίου του άνθρακα να φτάσουν στην ατμόσφαιρα, χάρη στα προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας και χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας που εφαρμόζει η Vodafone στα γραφεία και στο τηλεπικοινωνιακό της δίκτυο.

Εξοικονόμηση ενέργειας στο δίκτυο

Η Vodafone προχώρησε στην εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων σε 111 σταθμούς βάσης, μειώνοντας την κατανάλωση υγρών καυσίμων από την εταιρία σε απομακρυσμένες περιοχές χωρίς παροχή ρεύματος. Επιπλέον, χρησιμοποιεί ένα προηγμένο σύστημα κλιματισμού σταθμών βάσης, το οποίο με τη χρήση αισθητήρων - ανεμιστήρων μειώνει το χρόνο λειτουργίας των κλιματιστικών μονάδων, ενώ διατηρεί επαρκή ψύξη στο χώρο. Η πρακτική αυτή εφαρμόζεται στο 25% των σταθμών βάσης της, καθώς και σε όλους τους νέους που κατασκευάζονται. Η πρωτοβουλία αυτή έχει επιφέρει περισσότερο από 60% εξοικονόμηση ενέργειας ψύξης και θέρμανσης στην κατανάλωση των συγκεκριμένων σταθμών βάσης.

Εξοικονόμηση ενέργειας στα γραφεία

Από το 2001, η Vodafone αποτελεί ένα από τα 54 ιδρυτικά μέλη του Ευρωπαϊκού προγράμματος GreenLight. Η εταιρία αναβάθμισε αρχικά το σύστημα φωτισμού σε μία πιλοτική περιοχή 1.000 τ.μ. το 2001, με αποτέλεσμα η εξοικονόμηση ενέργειας στις περιοχές εγκατάστασης να ξε-

περνά το 20%. Σήμερα η συγκεκριμένη πρακτική έχει επεκταθεί σε έκταση γραφείων 24.300m².

Ανακύκλωση τηλεφώνων, μπαταριών και αξεσουάρ

Η Vodafone υπήρξε η πρώτη εταιρία κινητής τηλεφωνίας —τον Ιούνιο του 2003— που εφάρμοσε πανελλαδικό πρόγραμμα ανακύκλωσης κινητών τηλεφώνων, μπαταριών και αξεσουάρ. Μέχρι το Μάιο 2004, πάνω από 31.000 προϊόντα κινητής τηλεφωνίας τοποθετήθηκαν σε περισσότερους από 200 ειδικούς κάδους και εστάλησαν προς ανακύκλωση. Όλα τα έσοδα από την ενέργεια αυτή διατέθηκαν στην οργάνωση «Ελλάδα Καθαρή» η οποία προχώρησε στον καθαρισμό περισσότερων των 5.000 μέτρων ακτών στο Βόλο, το Ρίο της Πάτρας και της Θεσσαλονίκης.

Ανακύκλωση ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού

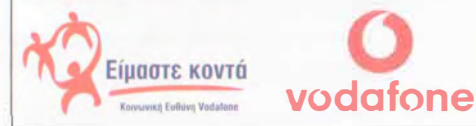
Η Vodafone διαθέτει τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, εκτυπωτές και οθόνες για επαναχρησιμοποίηση στο εσωτερικό της εταιρίας και σε εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας ή, όταν αυτό δεν είναι εφικτό, τους ανακυκλώνει. Τα τελευταία τρία χρόνια (2002-2005) έχουν προωθηθεί για ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση περισσότεροι από 490 τόνοι ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού που αποτελεί το 95% του εξοπλισμού που αποσύρεται.

Επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση συσσωρευτών μολύβδου

Στη Vodafone δεν απορρίπτονται οι συσσωρευτές μολύβδου, αντιθέτως προωθούνται προς ανακύκλωση μόλις αχρηστευθούν. Πρακτικά, οι συσσωρευτές υποβάλλονται σε έλεγχο και ανάλογα με την κατάστασή τους, είτε επαναχρησιμοποιούνται, είτε προωθούνται για ανακύκλωση. Τα τελευταία δύο χρόνια έχουν προωθηθεί για ανακύκλωση πάνω από 163 τόνοι συσσωρευτών μολύβδου.

Μείωση χρήσης χαρτιού

Για τη μείωση κατανάλωσης χαρτιού και μελανωτών, η Vodafone τροποποίησε το μεγαλύτερο μέρος των ηλεκτρονικών υπολογιστών, έτσι ώστε οι 2.077 από τους 2.400 εργαζόμενους να έχουν τη δυνατότητα εκτύπωσης δύο ή και περισσότερων σελίδων σε ένα φύλλο χαρτί (οι υπόλοιποι 323 δεν χρησιμοποιούν

Το συνοπτικό φυλλάδιο Εταιρικής Υπευθυνότητας της Vodafone διαιρείται από την αλυσίδα καταστημάτων της εταιρίας

ηλεκτρονικό υπολογιστή για την εργασία τους).

Η κατανάλωση ανά εργαζόμενο τα τελευταία 5 χρόνια συνεχίζει να μειώνεται. Για το οικονομικό έτος 1η Απριλίου 2004 - 31 Μαρτίου 2005, η κατανάλωση χαρτιού ανήλθε στα 26,7 kg. ανά εργαζόμενο, ενώ η μέση χρήση ενός εργαζομένου στην Ελλάδα είναι περίπου 80 kg. χαρτιού ανά έτος.

Ανακύκλωση χαρτιού και μελανωτών

Η Vodafone, εφαρμόζει πρόγραμμα ανακύκλωσης χαρτιού και μελανωτών για εκτυπωτές, και υπολογίζεται ότι κατά το έτος 2004-2005 προώθησε για ανακύκλωση πάνω από 27 τόνους χαρτιού, διασώζοντας περισσότερα από 350 δέντρα από την κοπή τους.

Δυστυχώς, ο αριθμός των μελανωτών που τελικά ανακυκλώθηκαν έφτασε μόλις τις 589 μονάδες, ο οποίος αποτελεί περίπου το 8% αυτών που αγοράστηκαν από την εταιρία, γεγονός που φυσικά δεν

είναι ικανοποιητικό. Ήδη έχουν όρομολογηθεί διαφοροποιήσεις στη διαδικασία, που θα ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του νέου κτιριακού συγκροτήματος στο Χαλάνδρι όπου είναι εγκατεστημένο περίπου το 50% του ανθρώπινου δυναμικού της εταιρίας.

Χρήση φιλικότερων προς το περιβάλλον ψυκτικών και κατασβεστικών υλικών

Η Vodafone, χρησιμοποιεί κατασβεστικές ουσίες μόνο με μηδενικό βαθμό Δυναμικού Καταστροφής του Όζοντος (ODP), ενώ στα πλαίσια των προγραμματισμένων συντηρήσεων που διενεργεί, αντικαθιστά σταδιακά τα παλαιά ψυκτικά συστήματα που λειτουργούν με HCFC R-22 με νέα, τα οποία λειτουργούν με ψυκτικά υγρά μηδενικού ODP. Αξίζει να αναφερθεί ότι τον

προηγούμενο χρόνο η ποσότητα του HCFC R-22 (ουσία που συμβάλλει στην καταστροφή της στοιβάδας του όζοντος) που αναπληρώθηκε, μειώθηκε για τα ψυκτικά συστήματα κατά 44%, η ποσότητα της ψυκτικής ουσίας HCFC R-22 που χρησιμοποιείται, μειώθηκε κατά 8%, ενώ παράλληλα ο συνολικός δείκτης Δυναμικού Καταστροφής Όζοντος (ODP) εγκατεστημένης ποσότητας ψυκτικών υλικών μειώθηκε κι αυτός κατά 10,5%.

Το Περιβάλλον αποτελεί μέρος του τρόπου διοίκησης

Για τη Vodafone, η Περιβαλλοντική Διαχείριση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της λειτουργίας της, την οποία διαχειρίζεται με συγκεκριμένες μεθοδολογίες

διοίκησης. Με αυτό το γνώμονα, έχει ενταχθεί στην Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη και το Περιβάλλον, στο όραμα, στις αξίες, στους στρατηγικούς της στόχους καθώς και στο εγχειρίδιο διακυβέρνησης και πολιτικών που εφαρμόζει. Παράλληλα, έχει αναπτύξει συγκεκριμένη μεθοδολογία μέτρησης και αξιολόγησης της επίδοσής της στον τομέα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και του Περιβάλλοντος, στοχεύοντας πάντα στη διαρκή της βελτίωση βάσει μετρήσεων και αποτελεσμάτων.

Στον Απολογισμό Εταιρικής Υπευθυνότητας της Vodafone για το διάστημα Απρίλιος 2004 - Μάρτιος 2005, παρουσιάζονται αναλυτικά οι δράσεις που αναλαμβάνονται στον τομέα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και του Περιβάλλοντος, τα αποτελέσματα των δράσεων της και οι στόχοι της για την επόμενη χρονιά. Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στη διεύθυνση [www/vodafone.gr/H εταιρία/Εταιρική κοινωνική ευθύνη](http://www.vodafone.gr/H εταιρία/Εταιρική κοινωνική ευθύνη).

Η Πάτρα το 2006 θα είναι η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης!

Εσείς ξέρετε κάτι γι' αυτό;

Κάθε μήνα μια... «πολιτιστική πρωτεύουσα» εντελώς δωρεάν μαζί με το ΔΟΝΤΙ

Το περιοδικό

«πολιτιστική πρωτεύουσα»...

Καταγράφει όλα όσα γίνονται στην πόλη...
σχολιάζει την προετοιμασία...
γκρινιάζει για τα προβλήματα και...
ανυπομονεί για τις εκπλήξεις!

Πληροφορίες – διάθεση τευχών:
Εκδόσεις ΤΟ ΔΟΝΤΙ
Κανακάρη 236Α & Γενναδίου, Πάτρα
www.todonti.gr
email: patra2006@todonti.gr

ΠΡΕΣΠΕΣ

Τρεις χώρες συμμαχούν για μία λίμνη

της Έθειας Αλεξανδράκη

Ίσως πολλοί από εμάς να μην έχουμε επισκεφθεί την περιοχή της Πρέσπας, όλοι όμως γνωρίζουμε πως είναι μια περιοχή μεγάλου φυσικού πλούτου, με πολλά είδη φυτών και ζώων, απaráμιλλης ομορφιάς. Η προστατευόμενη περιοχή των Πρεσπών βρίσκεται στο Νομό Φλώρινας και περιλαμβάνει τη λίμνη Μεγάλη Πρέσπα που μοιράζεται ανάμεσα στην Ελλάδα, την Αλβανία και το FYROM, τη Μικρή Πρέσπα που μοιραζόμαστε με την Αλβανία και φυσικά τα γύρω βουνά και τους δώδεκα σημερινούς οικισμούς της περιοχής. Οι δύο λίμνες είναι από τις παλαιότερες της Ευρώπης.

Η περιοχή της Πρέσπας είναι το μεγαλύτερο Εθνικό Πάρκο της Ελλάδας και προστατεύεται από πολλούς εθνικούς, ευρωπαϊκούς και διεθνείς νόμους, ενώ το 1974 ανακηρύχθηκε Εθνικός Δρυμός. Το 2000 οι τρεις χώρες που μοιράζονται τις λίμνες δημιούργησαν ένα διασυνοριακό πάρκο για να προστατευθούν από κοινού την περιοχή και, συνεργαζόμενες, να ακολουθούν μια κοινή στρατηγική. Εκτός από το φυσικό πλούτο, στην περιοχή

Άποψη της Μικρής Πρέσπας (φωτό: Α. Νικολάου, πηγή: ΕΠΠ)

διασώζονται και πολλά βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία, ενώ υπάρχουν και πολλά κτήρια παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

Η Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών (Ε.Π.Π.) είναι μία μη κερδοσκοπική εταιρεία που ιδρύθηκε το 1991 και στα μέλη της συγκαταλέγονται πολλές μη κυβερνητικές οργανώσεις από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Η προσπάθεια ωστόσο προστασίας και ανάδειξης της περιοχής είχε ξεκινήσει από το 1970, με την υλοποίηση διαφόρων προγραμμάτων επιδοτούμενων κυρίως από το Διεθνές WWF.

Ο Εθνικός Δρυμός των Πρεσπών έχει έκταση 249,5 Km², ενώ ο πυρήνας ή η ζώνη απόλυτης προστασίας 49,3 Km². Η Μικρή Πρέσπα είναι ο σημαντικότερος βιότοπος

της περιοχής, όπου πολλά σπάνια είδη πουλιών φωλιάζουν. Αυτή τη στιγμή έχει τη μεγαλύτερη αναπαραγωγική αποικία Αργυροπελεκάνων στον κόσμο.

Το πρόγραμμα LIFE - Φύση 2002

Το πρόγραμμα LIFE για την περίοδο 2002 - 2006 αφορά στην προστασία και τη διατήρηση ειδών πουλιών προτεραιότητας στη λίμνη Μικρή Πρέσπα. Ο κύριος σκοπός του προγράμματος είναι η βελτίωση του καθεστώτος διατήρησης του Αργυροπελεκάνου και της Λαγγόνας μέσω της αποκατάστασης και διαχείρισης των οικοτόπων τους στην Μικρή Πρέσπα.

Το πιο σημαντικό στοιχείο για έναν υγροβιότοπο που ουσιαστικά αποτελεί την καρδιά του, είναι τα υγρά λιβάδια. Πρόκειται για ρηχές παραλίμνιες περιοχές που περιοδικά πλημμυρίζουν με νερό και έχουν χαμηλή βλάστηση. Στα υγρά λιβάδια βρίσκουν καταφύγιο πολλοί υδρόβιοι οργανισμοί, αποτελούν κύριους χώρους αναπαραγωγής πολλών ψαριών και αμφίβιων, ενώ είναι σημαντικοί τόποι διατροφής πολλών σπάνιων πουλιών, όπως του Αργυροπελεκάνου και της Λαγγόνας. Η ύπαρξη υγρών λιβαδιών σχετίζεται άμεσα με τους καλαμιώνες, που όσο επεκτείνονται προς τη στεριά, μειώνουν και υποβαθμίζουν τα υγρά λιβάδια.

Για την προστασία των δύο απειλούμενων πουλιών, είναι απαραίτητη η ύπαρξη των υγρών λιβαδιών. Για αυτό το σκοπό, και στο πλαίσιο του προγράμματος, πραγματοποιείται διαχείριση των καλαμιώνων με διάφορες μεθόδους, όπως βόσκηση με βοοειδή, κόψιμο και κάψιμο των καλαμιώνων και συνδυσασμός και των δύο. Παράλληλα, γίνεται διαχείριση του νερού των δύο λιμνών για να διατηρείται υψηλή η στάθμη στην Μικρή Πρέσπα και κατά τη διάρκεια της άνοιξης. Αναλυτικά οι δράσεις του προγράμματος έχουν ως εξής:

- Διαχείριση της υγροτοπικής βλάστησης στην παραλίμνια ζώνη, σύμφωνα με σχέδιο που εκπόνησε η ΕΠΠ και ενέκριναν οι τοπικές και περιφερειακές αρχές.
- Πρώθηση της αποτελεσματικής διαχείρισης του νερού της Μικρής Πρέσπας, με στόχο τη διατήρηση υψηλής στάθμης την άνοιξη, ούτως ώστε να διευκολύνεται η φωτοκία

των ψαριών και να αυξηθούν οι περιοχές διατροφής του Αργυροπελεκάνου και της Λαγγόνας. Αυτή η δραστηριότητα περιλαμβάνει τη μελέτη και κατασκευή ενός νέου θυροφράγματος που θα συνδέει τη Μικρή με τη Μεγάλη Πρέσα. (Το έργο έχει ήδη ολοκληρωθεί και χρησιμοποιείται).

- Παρακολούθηση των οικολογικών αλλαγών της υδροτοπικής βλάστησης και επιλεγμένων αποικιών αναπαραγωγής των πουλιών, καθώς και της χρήσης από τα πουλιά των διαχειριζόμενων περιοχών.
- Δραστηριότητες ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης των τοπικών φορέων, των τοπικών αρχών, των δημόσιων υπηρεσιών, των επισκεπτών και των μέσων ενημέρωσης.

Οι παραπάνω δραστηριότητες αναμένεται να οδηγήσουν στη βελτίωση της ποικιλομορφίας των οικοτόπων και σε τριπλασιασμό της έκτασης των υγρών λιβαδιών. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των τόπων διατροφής των Αργυροπελεκάνων και των Λαγγόνων, καθώς και πολλών άλλων ειδών υρόβιων πουλιών, όπως η Βαλτόναπια (Aythya nyroca), οι ερωδιοί και ο Ροδοπελεκάνος. Επιπλέον, θα προστατευθούν οι καλαμιώνες και μαζί τους οι αποικίες αναπαραγωγής των προστατευόμενων ειδών. Επίσης θα υπάρξει θετική επίδραση στους τόπους αναπαραγωγής των ψαριών, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα έναν πιο υγιή πληθυσμό ψαριών και κατά συνέπεια κοινωνικο-οικονομικά οφέλη για τις τοπικές κοινότητες.

Δρ. Ειρήνη Κουτσερή, Βιολόγος, M.S.c., Εταιρεία Προστασίας Πρεσπών

«Οι κάτοικοι πλέον συνεργάζονται»

Τι περιλαμβάνει το πρόγραμμα Life στις Πρέσες;

Μία από τις δράσεις που κάνουμε είναι η διαχείριση του νερού των λιμνών. Υπάρχει ένας δίαυλος μέσω του οποίου ένα μέρος των νερών της Μικρής Πρέσας χύνονται στη Μεγάλη. Με την κατασκευή του θυροφράγματος στη θέση Κούλα που ενώνονται οι δύο λίμνες, μπορούμε και ρυθμίζουμε τη στάθμη του νερού. Επιπλέον, θέλαμε την ύπαρξη υγρών λιβαδιών. Τα υγρά λιβάδια είναι παραλίμνιες περιοχές, οι οποίες είναι πλημμυρισμένες με νερό και έχουν χαμηλή βλάστηση—καλαμιώνες κατά κύριο λόγο. Εμείς κάναμε δράσεις διαχείρισης του καλαμιώνα, που σημαίνει κοπή βλάστησης, και έχουμε πολύ θετικά αποτελέσματα. Η ύπαρξη υγρών λιβαδιών είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί αναπαράγονται εκεί αμφίβια, ψάρια και πληθώρα άλλων ζώων, και επίσης γιατί διατρέφονται εκεί και πολλά είδη πτηνών, όπως ο αργυροπελεκάνος που είναι απειλούμενο είδος, η λαγγόνα, επίσης απειλούμενο, και διάφορα άλλα όπως η χαλκόκοτα και η κουλιαρομύτα. Φέτος μάλιστα, είχαμε μεγαλύτερο αριθμό σε είδη όπως οι χαλκόκοτες, αλλά και σε αργυροπελεκάνους και λαγγόνες. Και κάνουμε βέβαια και παρατήρηση των πουλιών για να βλέπουμε αν από τις δράσεις που πραγματοποιούνται ανταποκρίνονται τα πουλιά.

Οι κάτοικοι της περιοχής και οι τοπικοί φορείς συνεργάζονται;

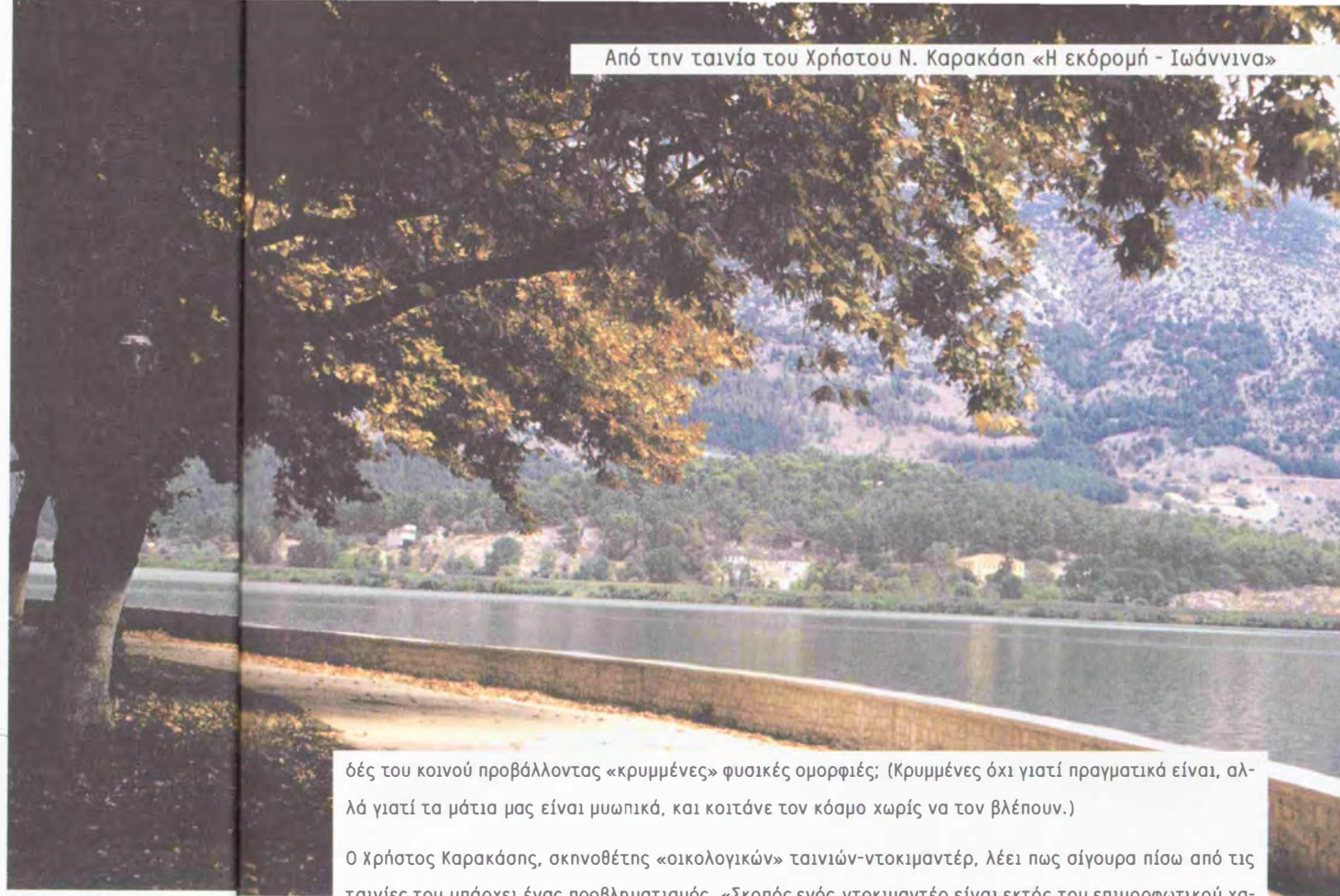
Στην αρχή σίγουρα ήταν πιο δύσκολα τα πράγματα. Τώρα πια μας έχουν μάθει και έχουν συνθίσει. Άλλωστε, βρισκόμαστε στην περιοχή και κάνουμε δράσεις από το 1991. Πέρα από αυτό όμως, στα υγρά λιβάδια αναπαράγεται το γριβάδι. Αυτό είναι αλιεύσιμο είδος και πολύ προσοδοφόρο. Οι αλιείς ξέρουν ότι αυτό αναπαράγεται στα υγρά λιβάδια. Έτσι, για παράδειγμα, οι αλιείς είναι ευχαριστημένοι. Μετά, οι αγρότες για την άρδευση των καλλιεργειών, αντλούν νερό από τη λίμνη και τους είναι απαραίτητη η υψηλή στάθμη νερού. Λίγο πολύ δηλαδή, όλοι καλύπτονται, αφού υπάρχει και καλύτερη ποιότητα νερού και μεγαλύτερη ποσότητα. Υπάρχουν βέβαια και κάποια όρια που βάζει ο Δήμος Πρεσπών για τη στάθμη της λίμνης, τα οποία τηρούμε κι εμείς.

Ποιες είναι οι δραστηριότητες του Κέντρου Πληροφόρησης;

Στο Κέντρο Πληροφόρησης λειτουργεί πρόνοια και γίνεται πολύ καλή δουλειά σχετικά με σειφορικά στοιχεία, περιβαλλοντικά και οικονομικά. Βγάζουν και προωθούν τοπικά φυσικά προϊόντα, όπως το φασόλι Πρεσπών, το οποίο είναι βιολογικό. Από κει και πέρα κάνουν διάφορα άλλα πράγματα, όπως φτιάχνουν μαρμελάδες κ.ά. Κάνουν πολύ καλή δουλειά, και καλύπτουν και τα έξοδά τους.

Με όπλο το φακό

της Έβενας Αλεξανδράκη

Τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αυξάνεται το ενδιαφέρον τόσο των σκηνοθετών όσο και του κόσμου για ταινίες «οικολογικές». Και αυτό όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό. Η παραγωγή οικολογικών ταινιών μεγάλου, μεσαίου και μικρού μήκους, ντοκιμαντέρ, αλλά και ταινιών που το καθαυτό περιεχόμενό τους δεν είναι οικολογικό αλλά άπτεται του περιβάλλοντος, έχει αυξηθεί κατακόρυφα. Εγχώρια φεστιβάλ αμιγώς οικολογικού κινηματογράφου έχουμε ήδη δύο: το Ecocinema που διεξάγεται στην Αθήνα, και το Ecofilms στην Ρόδο. Παράλληλα και τα άλλα —μεγάλα ή μικρότερα— φεστιβάλ κινηματογράφου εντάσσουν στη θεματολογία τους τέτοιες ταινίες σε ειδική ενότητα.

Η Λουκία Ρικάκη, καλλιτεχνική διευθύντρια του φεστιβάλ οικολογικών ταινιών της Ρόδου «Ecofilms» και σκηνοθέτης, δίνει τη δική της εξήγηση λέγοντας πως «επιτέλους ορισμένοι Έλληνες όπως και ξένοι σκηνοθέτες αντιλήφθηκαν ότι δεν μπορούν να παραμένουν αμέτοχοι στα ζητήματα κοινωνίας και περιβάλλοντος που μας περιβάλλουν συχνά με ασφυκτικό τρόπο. Η τέχνη οφείλει να βρίσκεται παρούσα και συχνά να προκαλεί και να αποκαλύπτει αυτά τα ζητήματα πριν γίνουν βορά της επιφανειακής ηλεκτρονικής δημοσιογραφίας.»

Τι είναι όμως οι οικολογικές ή περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένες, αν θέλετε, ταινίες; Είναι μια εσωτερική ανάγκη των σκηνοθετών να εκφράσουν την αγωνία τους για το βισσό της φύσης; Είναι μια μορφή διαμαρτυρίας απέναντι στην καταστροφή του περιβάλλοντος ή μια προσπάθεια να αγγίξουν ευαίσθητες κορ-

ρές του κοινού προβάλλοντας «κρυμμένες» φυσικές ομορφίες; (Κρυμμένες όχι γιατί πραγματικά είναι, αλλά γιατί τα μάτια μας είναι μυωπικά, και κοιτάνε τον κόσμο χωρίς να τον βλέπουν.)

Ο Χρήστος Καρακάσης, σκηνοθέτης «οικολογικών» ταινιών-ντοκιμαντέρ, λέει πως σίγουρα πίσω από τις ταινίες του υπάρχει ένας προβληματισμός. «Σκοπός ενός ντοκιμαντέρ είναι εκτός του επιμορφωτικού χαρακτήρα που λόγω δομής έχει, να μπορεί να ευαισθητοποιήσει όσο περισσότερους θεατές μπορεί, και να βάζει ερωτήματα προβληματισμού και αντιμετώπισης». Η Λυδία Καρρά, επίσης σκηνοθέτης με πρόσφατη παραγωγή τη γνωστή πλέον «Φωνή Αιγαίου», μας είπε: «έχω μπει βαθιά στα οικολογικά προβλήματα της εποχής μας που τα θεωρώ όχι πλέον αισθητικά ή διανοητικά και αφηρημένα, αλλά θέματα ζωής και επιβίωσης για τον πλανήτη ολόκληρο. Έτσι, τα δυο μαζί με ωθούν αναστόφευκα, με λίγες εξαιρέσεις, στη δημιουργία οικολογικών ταινιών. Είναι μια μορφή διαμαρτυρίας, ναι. Αλλά, όχι μόνο. Γιατί, όταν παρατηρείς τη φύση ή την ανθρώπινη δημιουργία σ' αυτήν, βιώνεις στιγμές ψυχικής ανάτασης, θαυμασμού για ό,τι μας περιβάλλει και δεν έχει ακόμα καταστραφεί. Προσπαθείς αυτή την ανάταση να την μεταφέρεις.»

Οι σκηνοθέτες προβάλλουν μέσα από τις ταινίες τους τη δική τους οπτική γωνία, τον τρόπο που ίδιοι βλέπουν το περιβάλλον. Ο φακός τους είναι το μάτι που βλέπει για μας, αιχμαλωτίζει την ομορφιά και την ασχήμια, φωτογραφίζει τον πλανήτη. «Αναπόφευκτα, η πρώτη οπτική γωνία είναι η προσωπική μου», λέει η Λυδία Καρρά. «Τι με περιβάλλει που με γαληνεύει; Μια ωραία ακρογιαλιά; Ένα όμορφο σπίτι; Μια ανθισμένη κήλη κρεμασμένη στα βράχια του Αιγαίου; Ή πάλι, τι με τораζει. Δίπλα σ' αυτή την κήλη, πλαστικές σακούλες με αποφάγια του προηγούμενου διαβάτη... Όμως, αυτή η προσωπική οπτική ανεπαίσθητα ανοίγει και περιλαμβάνει τους άλλους. Φίλους, γείτονες, τον άνθρωπο. Γιατί, τα ίδια που ευχαριστούν εμένα, προφανώς μας ευχαριστούν όλους. Έχω συνειδητοποιήσει ότι ανεξάρτητα από τα γεωγραφικά μήκη

Από την ταινία του Χρήστου Ν. Καρακάση «Η εκδρομή - Ιωάννινα»

και πλάτη, οι ανθρώπινες αντιδράσεις, οι ανθρώπινες ευαισθησίες είναι παντού οι ίδιες. Παντού, από τα πιο πολύτιμα αγαθά είναι η ανέγγιχτη φύση.»

Ο Χρήστος Καρακάσης μας μεταφέρει την εμπειρία του από τα γυρίσματα της τελευταίας του ταινίας «Η εκδρομή - Ιωάννινα», που προβλήθηκε στο Ecosinema 2005. «Στην περιήγηση μας στην Ήπειρο αναζητήσαμε τους ανθρώπους, που παρ' όλες τις ιδιαίτερες δυσκολίες που έχει αυτός ο τόπος, παραμένουν εκεί δημιουργώντας τον δικό τους τρόπο ζωής. Αυτό από μόνο του είναι ανατρεπτικό μια και η εποχή μας είναι εποχή της ομογενοποίησης. Ο οικολογικός χαρακτήρας και η σχέση με την ανάπτυξη των πόλεων είναι από τις ιδιαίτερες φροντίδες των λήψεων μας στην Ήπειρο. Θέλαμε να βιώσουμε τις έντονες αντιθέσεις του τοπίου και να μπορέσουμε να μεταφέρουμε αυτή την εικόνα σε ανθρώπους που δεν την έχουν αντιληφθεί και σε άλλους που την έχουν ξεχάσει με τους έντονους ρυθμούς των μεγαλουπόλεων. Η μονόπλευρη ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων σε σχέση με την ελληνική περιφέρεια είναι στο μυαλό μου με έντονο τρόπο. Αναζητάμε σε αυτές τις πόλεις —και συγκεκριμένα στην Ήπειρο— τον δικό τους ιδιαίτερο τρόπο ζωής μέσα από την παράδοση και αν είναι δυνατόν να τον κινηματογραφήσουμε χωρίς να αλλοιώσουμε ή να κατασκευάσουμε δικές μας πραγματικότητες.»

Πόση δύναμη όμως έχει σήμερα ο κινηματογράφος; Η αυξανόμενη δύναμη της τηλεόρασης με τις τρομακτικές διαστάσεις που λαμβάνει κατά καιρούς, είχε «εκτοπίσει» για χρόνια τον κινηματογράφο. Για τον οικολογικό-ντοκιμαντέρ, ούτε λόγος. Κάτι αλλάζει όμως σιγά-σιγά και ο κινηματογράφος αρχίζει να ανακτά το χαμένο έδαφος και να έχει λόγο στα πράγματα. Όσο για τον οικολογικό —που λίγο ως πολύ έχει κάποιο «μήνυμα» και κάποιο πιο συγκεκριμένο στόχο συγκριτικά με τις υπόλοιπες ταινίες— μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος, ή αποτελεί απλώς άλλη μια καλλιτεχνική δημιουργία ανήμπορη να καταγγείλει, να ευαισθητοποιήσει, να ταραξεί;

Η απάντηση της Λουκίας Ρικάκη είναι ξεκάθαρη: «πιστεύω απόλυτα ότι ο οικολογικός κινηματογράφος μπορεί να συμβάλει στο περιβάλλον, καθώς ευαισθητοποιεί άμεσα το κοινό και το προ-

Λουκία Ρικάκη:

Η τέχνη σφειίλει να βρίσκειται παρούσα και συχνά να προκαλεί και να αποκαλύπτει ζητήματα κοινωνίας και περιβάλλοντος πριν γίνουν βορά της επιφανειακής ηλεκτρονικής δημοσιογραφίας.

Χρήστος Ν. Καρακάσης:

Ο κινηματογράφος
παίζει το ρόλο της
συνείδησης

καλεί να σκεφτεί τη συμπεριφορά του μέσα από ερεθίσματα άμεσα που συγκινούν.»

«Η δημοσιοποίηση τέτοιων προσπαθειών με εργαλείο τον κινηματογράφο αποτελεί ένα από τους πιο αποτελεσματικούς τρόπους προβληματισμού και ενεργοποίησης των πολιτών. Πιστεύω ότι μπορεί και πρέπει να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στον τρόπο διάσωσης του περιβάλλοντος, φέρνοντας τις ανάλογες ισορροπίες από όλο τον κόσμο. Ζούμε σε ένα κόσμο γεμάτο πληροφορίες αλλά χωρίς πληροφόρηση», απαντά ο Χρήστος Καρακάσης.

Από την άλλη η Λυδία Καρρά λέει πως «ξεκινάς να κάνεις μια ταινία γιατί τελικά είναι μια προσωπική σου ανάγκη. Φουσκώνει κάτι μέσα σου και —πώς να το κάνουμε— αναζητά διέξοδο. Όμως, απ' τη στιγμή που δεις την ταινία σου να προβάλλεται σε μια αίθουσα κόβεται ο ομφάλιος λώρος, κάπως δεν σου ανήκει πια. Σου απομένει η ελπίδα ότι κάποιους, κάπου αγγίζει. Κι όταν δεις πράγματι αυτό να συμβαίνει, τότε αυτή είναι η μεγαλύτερη ικανοποίηση. Χαλάλι οι κόποι σου.»

Ο οικολογικός κινηματογράφος φαίνεται να έχει «αγκαλιαστεί» από το κοινό και να ακολουθεί μια ανοδική πορεία. Ο κόσμος ανταποκρίνεται, δείχνει ενδιαφέρον για τις ταινίες και παράλληλα νιώθει την ανάγκη να τις συζητήσει επικοινωνώντας με τους δημιουργούς.

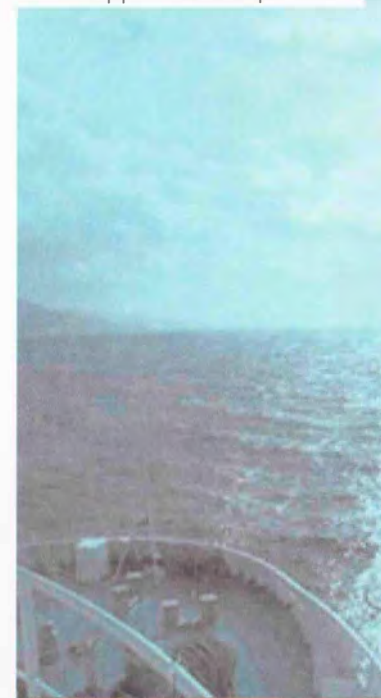
Σύμφωνα με την Λουκία Ρικάκη, υπάρχει μια σχέση αλληλένδετη μεταξύ δη-

μιουργού και αποδέκτη. Οι Έλληνες έχουν αρχίσει και βλέπουν περισσότερο ντοκιμαντέρ δίνοντας σταδιακά προτεραιότητα στα ζητήματα κοινωνίας, προβάλλοντας αξίες που αντιστέκονται στη δίνη του καταναλωτισμού και του λαιφστάιλ ως μοναδική συνταγή διαβίωσης. Όλα αυτά βρίσκονται πια στη θεματολογία των κινηματογραφιστών και μπορούν να μετακινήσουν κάποιον κοινό από την αποχαινωτική στάση του καναπέ μπροστά στην τηλεόραση και τον υπνωτισμό στους κινηματογράφους και να ανακαλύψουν μια άλλη προσέγγιση στα ζητήματα της πραγματικότητας πέρα από τον κιτρινισμό και την οφθαλμολαγνεία που καλλιεργεί το μικρό κουτί.

Η Λυδία Καρρά, μετά τη μεγάλη σιγή που είχε η «Φωνή Αιγαίου» και την επαφή της με τον κόσμο, λέει πως το μήνυμά είναι αισιόδοξο: «ο κόσμος δεν είναι παθητικός αποδέκτης της ταινίας. Νιώθει την ανάγκη για συζήτηση μετά από κάθε προβολή. Ευτυχώς, κάτι αλλάζει στον τόπο μας!», ενώ συμφωνεί και ο Χρήστος Καρακάσης: «το ενδιαφέρον του κόσμου για τέτοιες ταινίες είναι πολύ μεγάλο. Οι ερωτήσεις τους είναι πάντα καίριες και με ιδιαίτερη δύναμη. Δεν μπορεί αυτό να μείνει μόνο στα φεστιβάλ. Χρειάζεται αυτές οι ταινίες να φιλοξενοούνται πιο συχνά στις διάφορες πόλεις και να ταξιδεύουν.»

Αυτό που μένει λοιπόν, είναι να «ταξιδέψουν» πιο πολύ οι ταινίες και να αρχίσουν να βρίσκουν όλο και περισσότερες το δρόμο για τις αίθουσες. Αυτή τη στιγμή αυτό συμβαίνει σε μικρό έως ελάχιστο βαθμό, με αποτέλεσμα να υπάρχει κόσμος που θέλει να τις δει και δεν έχει τον τρόπο. Η Λουκία Ρικάκη, με την ιδιότητα της καλλιτεχνικής διευθύντριας του Ecofilms και «επιφορτισμένη» τρόπον τινά με αυτό το έργο, λέει πως καλούνται κάθε χρόνο όλοι οι Έλληνες διανομείς, και τελικά κάποιες από τις ταινίες καταφέρνουν να βρουν διανομή στην Ελλάδα καθώς και σε κάποια «ευαίσθητα» κανάλια όπως είναι η κρατική τηλεόραση και το κανάλι της Βουλής.

Με τη δυναμική των ανθρώπων που δημιουργούν, όχι μόνο των σκηνοθετών αλλά και των τεχνικών και των λοιπών συντελεστών, καθώς και των διοργανωτών, τα φεστιβάλ οικολογικών ταινιών διαγράφουν μια τροχιά ανοδική, όχι μόνο ως προς την ποσότητα δημιουργημάτων και αποδεκτών, αλλά και ως προς την ποιότητα αμφοτέρων, και υπόσχονται περισσότερα: τόσο σε καλλιτεχνικό επίπεδο όσο και σε κοινωνικό.

Λυδία Καρρά:

Όταν δεις μια ταινία
σου να προβάλ्लεται,
σου απομένει η ελπίδα
ότι κάποιους
κάπου αγγίζει

ECOFESTIVAL 2005

Οκτώ χρόνια τώρα το ECOFESTIVAL δημιουργεί γέφυρα επικοινωνίας ανάμεσα στις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Φέτος, η έκθεση έχει προγραμματιστεί για τις 10 έως 13 Νοεμβρίου, στο Εκθεσιακό Κέντρο HELEXPO Αθηνών. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη έκθεση οικολογικών προϊόντων που διοργανώνεται στην Ελλάδα, και φιλοξενεί όχι μόνο επιχειρήσεις που παράγουν οικολογικά - βιολογικά προϊόντα, αλλά και εταιρείες που παρέχουν σχετικές υπηρεσίες, εκδόσεις, διάφορους φορείς και περιβαλλοντικές οργανώσεις.

Στην έκθεση συμμετέχουν μόνο πιστοποιημένα προϊόντα και υπηρεσίες από επίσημους φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού, ενώ παράλληλα με την έκθεση γίνονται διάφορες εκδηλώσεις όπως ημερίδες, πολιτιστικά δρώμενα, γευσιγνωσία κ.ά. προσδίδοντας στη διοργάνωση εορταστικό χαρακτήρα.

Η διοργάνωση του ECOFESTIVAL στοχεύει στο να προσεγγίσει τους καταναλωτές, ενημερώνοντας και ευαισθητοποιώντας τους σε θέματα οικολογικής διαβίωσης. Η πορεία των εκθέσεων έχει ανοδική τροχιά, αφού οι διοργανωτές προσπαθούν κάθε χρόνο να βελτιώνονται χρησιμοποιώντας παράλληλα και ερωτηματολόγια προς τους επισκέπτες, ζητώντας τη γνώμη τους. Ενδεικτικό είναι πως από το 2003 στο 2004 ο αριθμός των εκθετών αυξήθηκε από τους 150 σχεδόν στους 170, ενώ και ο αριθμός των επισκεπτών από 15.000 έφτασε τις 16.500.

Την ευθύνη της διοργάνωσης φέρει ο Οργανισμός Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων «ΔΗΘ» και η εταιρεία «Τεχνική Εκθεσιακή Α.Ε.», μέλος του ομίλου Τεχνικές Εκδόσεις Α.Ε. Η έκθεση θα ανοίξει την Πέμπτη 10 Νοεμβρίου στις 16:00 και θα λειτουργεί καθημερινά από τις 10:00 έως τις 22:00. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να πάρετε από τους δικτυακούς τόπους www.dionet.gr και www.ekthesiaki.gr

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

Η ζωή μας... πολιτισμός

Κανακάρη 236Α & Γενναδίου
26222 Πάτρα
τηλ. – fax: 2610 323060
info@todonti.gr, www.todonti.gr

Η συνεργασία

στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση

Κείμενο:
Παπαϊωάννου Ιωάννα*
Μεσσαρης Διονύσιος**
Σακοβελή Πηνελόπη***

Το παράδειγμα του Ν. Αχαΐας

Η συμβατότερη στο μοντέλο της Αειφόρου Ανάπτυξης είναι η Αειφόρος Ανάπτυξη των Τοπικών Κοινωνιών που στηρίζεται στην αναβάθμιση του ρόλου της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών πρωτοβουλιών, με μοχλό την Τοπική Αυτοδιοίκηση και με τη συνεργασία όλων των φορέων και πολιτών. Για την υλοποίηση τέτοιων μοντέλων ολοένα και πιο απαραίτητη γίνεται η εκπαίδευση των τοπικών κοινωνιών, ως μια διαδικασία που καθιστά τις κοινότητες ικανές να αναλάβουν τον έλεγχο αυτής της ανάπτυξης μέσα από τη δια βίου εκπαίδευση και δραστηριοποιεί τους πολίτες να πάρουν αποφάσεις, ευθύνες και να προχωρήσουν σε δράσεις.

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με την έμφαση που δίνει στην εξέταση προβλημάτων αφενός και στην προσπάθεια να ικανοποιήσει το παιδαγωγικό αίτημα για σύνδεση του σχολείου με την εξωτερική κοινωνία, οδηγεί στην ενσκόληση με τα προβλήματα της κοινότητας (Unesco, 1977).

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση έχει να προσφέρει τα μέγιστα στη συνειδητοποίηση των αρχών της Κοινής Ευθύνης και της Επικουρικότητας, ώστε να ενεργοποιηθούν όλοι οι κοινωνικοί παράγοντες από τη βάση ως την κορυφή. Πρέπει να δούμε την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση σαν συμπληρωματικό και αναπόσπαστο μέσο κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή οποιασδήποτε περιβαλλοντικής πολιτικής.

Τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δημιουργώντας συνεργασίες με όλους τους τοπικούς φορείς σε κάθε περιοχή ευθύνης τους, μπορούν να προωθήσουν αυτό το ολοκληρωμένο μοντέλο σχεδιασμού—δράσης για να κατορθώσουν να φέρουν αποτέλεσμα.

Οι συνεργασίες της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Στα πλαίσια αυτής της φιλοσοφίας τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Νομού Αχαΐας, συνεργάζονται με κυβερνητικούς και μη κυβερνητικούς φορείς. Οι συνεργασίες αυτές έχουν αναπτυχθεί εδώ και αρκετά χρόνια και, στηριζόμενες στις αρχές της επικουρικότητας και της κοινής ευθύνης, έχουν προσφέρει τα μέγιστα σε εκπαιδευτικούς και μαθητές σε :

Συνδυασμός περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και Περιβαλλοντικής διαχείρισης

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση Αχαΐας και η Εκπαίδευση με τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης συνεργάστηκαν και το μοντέλο που επιλέχθηκε για την υλοποίηση του προγράμματος στηρίχθηκε στις αρχές της αποκέντρωσης, της κοινής ευθύνης και της επικουρικότητας, και τη συνεργασία και δραστηριοποίηση όλων των φορέων και ατόμων της τοπικής κοινωνίας, με άξονα την Τοπική Ατζέντα Αναπτυξιακών και περιβαλλοντικών δράσεων και προβλημάτων.

Ο σχεδιασμός έγινε σε συνδυασμό με την Ευρωπαϊκή Πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος (5ο και 6ο πρόγραμμα Δράσης για την Αειφόρο Ανάπτυξη) και με χρήση όλων των διατιθέμενων μέσων.

● Σε πρώτη φάση δημιουργήθηκε μια τοπική Agenda σημαντικών περιβαλλοντικών — αναπτυξιακών προβλημάτων της περιοχής με συνεργασία όλων των φορέων.

Κατά τη δημιουργία της τοπικής Agenda λήφθηκαν υπόψη βασικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Πολιτικής για το περιβάλλον.

● Στη δεύτερη φάση έγιναν οι αναγκαίες μελέτες και προτάσεις για λύσεις των τοπικών προβλημάτων με χρήση των αρχών που διέπουν το Κοινωνικό δίκαιο για το περιβάλλον.

● Στην Τρίτη φάση συνεργάστηκαν Εκπαίδευση — Τ.Α για να συνδράμουν στην καλύτερη διαχείριση της περιοχής που θα εξασφαλίζει οικονομική ανάπτυξη και προστασία της ποιότητας ζωής, αλλά και την εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων για την υλοποίηση των σχεδίων.

Επειδή καμιά πολιτική δεν εφαρμόζεται εάν δεν υποστηριχθεί ενεργά από τους ίδιους τους πολίτες η επιμόρφωση, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση των πολιτών και μαθητών της περιοχής έγινε πάνω σε συγκεκριμένους άξονες που έχουν προκύψει από τους συνολικούς στόχους της τοπικής κοινωνίας.

Τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης σε συνεργασία με την Τοπική Αυτοδιοίκηση προώθησαν αυτό το ολοκληρωμένο μοντέλο σχεδιασμού—δράσης για να κατορθώσουν να φέρουν αποτέλεσμα.

Συnergάστηκαν για δημιουργία κώδικα επικοινωνίας της ομάδας εργασίας, χάραξη κοινής στρατηγικής, ανάδειξη της σχέσης: Βιώσιμη Ανάπτυξη και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Σχεδίασαν για επιλογή και εφαρμογή των δραστηριοτήτων, ανατροφοδότηση του προγράμματος, διεύρυνση των στόχων.

Συντόνισαν για παράλληλη εξέλιξη τεχνικού και επιμορφωτικού έργου, απρόσκοπτη λειτουργία του προγράμματος, αποτελεσματικότητα των δράσεων.

Τομείς συνεργασίας: η διαχείριση απορριμμάτων, το αστικό και περιαστικό πράσινο και η εξοικονόμηση ενέργειας.

Αποτελέσματα:

- Η δικτύωση των σχολείων μεταξύ τους αλλά και με Φορείς, τους Δήμους της πόλης και άλλων περιοχών είχε σαν αποτέλεσμα την ώθηση, ποσοτική και ποιοτική στα προγράμματα των σχολείων και τη μεταφορά μεθόδων, μέσων και καλών παραδειγμάτων.
- Τα προγράμματα με θέματα: Διαχείριση Ενέργειας, Διαχείριση Απορριμμάτων και Διαχείριση Πρασίνου είχαν σημαντική στοδιακή αύξηση ως αποτέλεσμα της οργανωμένης αυτής υποστήριξης.
- Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών έγινε πιο οργανωμένα και με τη συνεργασία πολλών φορέων, με αποτέλεσμα να έχουμε μια μεγάλη ομάδα εκπαιδευτικών επιμορφωμένων που αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και υλοποιούν προγράμματα.
- Η οργάνωση και αξιοποίηση εκπαιδευτικού υλικού : Επιλέξαμε Εκπαιδευτικό—Ενημερωτικό υλικό και οργανώσαμε δραστηριότητες και προγράμματα από εκπαιδευτικά πακέτα ώστε να σχετίζονται με την τοπική ανάπτυξη και το περιβάλλον, ενώ παρήχθη ενημερωτικό φυλλάδιο με όλη την φιλοσοφία, δομή και εξέλιξη του προ-

ΒΙΟΛΟΓΙΑ ΚΥΤΤΑΡΟΥ

ΜΟΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

5η ΕΚΔΟΣΗ

γράμματος

● Οι οργανωμένες Δράσεις - Εκδηλώσεις - Επισκέψεις: Πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις δημοσιοποίησης του προγράμματος προς την τοπική κοινωνία. Το πρόγραμμα συνέβαλε αποφασιστικά στην επιτυχία της διαχείρισης απορριμμάτων στην πόλη της Πάτρας και την οργανωμένη ανακύκλωση (ΧΥΤΑ, Εργοστάσιο Ανακύκλωσης, Συμμετοχή των πολιτών στη συλλογή ανακυκλούμενων υλικών). Πραγματοποιήθηκαν Οργανωμένες Εκπαιδευτικές Επισκέψεις μαθητών και Εκπαιδευτικών σε χώρους και περιοχές που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον σχετικά με τη διαχείριση του περιβάλλοντος και υλοποιήθηκαν Δράσεις θετικές για το περιβάλλον από μαθητές.

Παιδαγωγική και επιστημονική υποστήριξη των προγραμμάτων Π.Ε.

Για την παιδαγωγική και επιστημονική υποστήριξη των προγραμμάτων καθώς και για την ανάπτυξη και παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης του Νομού Αχαΐας συνεργάζονται:

- Με τα ΑΤΕΙ Πάτρας σε θέματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και νέες τεχνολογίες.
- Με το ΕΙΧΗΜΥΘ—ΙΤΕ σε θέματα τεχνολογιών αιχμής που αφορούν το περιβάλλον, νέα υλικά και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- Με το ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών σε θέματα βιοτόπων, διαχείρισης δασών και βιοδεικτών.
- Με το ΓΕΩΛΟΓΙΚΟ Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών σε θέματα διάβρωσης ακτών, θαλάσσιας Γεωλογίας, ρύπανσης εδάφους, κατολισθήσεων και χαρτογραφήσεων.
- Με το Διατμηματικό Περιβαλλοντικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στις Περιβαλλοντικές Επιστήμες σε θέματα περιβαλλοντικής διαχείρισης και μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

- Με το ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ Τμήμα του Πανεπιστημίου Πατρών σε θέματα παιδαγωγικής μεθοδολογίας και έρευνας.
- Με το Κέντρο Πρόληψης Επαγγελματικών Κινδύνων ΚΕ.Π.Ε.Κ. σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας

Σχεδιασμό και εφαρμογή συντονισμένων δραστηριοτήτων

Για την υποστήριξη δράσεων και επισκέψεων σχολείων, την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, την παροχή ενημερωτικού υλικού και την άντληση πληροφοριών συνεργάζομαστε εκτός των προαναφερθέντων φορέων και :

- Με το ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ Λ/Θ ΚΟΤΥΧΙΟΥ - ΔΑΣΟΥΣ ΣΤΡΟΦΥΛΙΑΣ
- Με το ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΦΤΕΡΗΣ ΑΙΓΙΟΥ των ορεινών περιοχών Μπαρμπάς—Κλωκός
- Με το Κέντρο Πρώτης Βιομηχανικής Τεχνολογίας με υδροκίνηση στην Εφταπίτα Αιγείας για την υλοποίηση εκπαιδευτικού προγράμματος σχετικά με «ΕΝΕΡΓΕΙΑ-ΝΕΡΟ»
- Με την Κίνηση ΠΡΟΤΑΣΗ για την υλοποίηση του εκπαιδευτικού προγράμματος «ΠΕΡΙΒΑΛΛΩ» για την Αειφόρο Ανάπτυξη
- Με το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης της κίνησης ΠΡΟΤΑΣΗ για την υλοποίηση του προγράμματος «ΓΝΩΡΙΖΩ-ΣΥΜΜΕΤΕΧΩ-ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΟΥΜΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΜΟΥ»
- Με την μη Κυβερνητική οργάνωση ΦΑΟΣ στην υλοποίηση του προγράμματος « ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΤΟ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ»

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών

Για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης διοργανώνουν σεμινάρια σε συνεργασία με τα ΑΕΙ και ΑΤΕΙ της Πάτρας και τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Νομού (Κλειτορίας και Ακράτας).

περιοδικά
βιβλία
εφημερίδες
αφίσες
διαφημιστικά φυλλάδια
συσκευασία

λιθογραφικό εργαστήριο
Παναγιωτόπουλος

Ιωάν. Διακίδης 48, Πάτρα Τ.Κ. 263 35, Τηλ./FAX 2610 643 492,
E-mail: info@litholab.gr, www.litholab.gr

Εκδηλώσεις - δράσεις

Για την συνδιοργάνωση εκδηλώσεων και την παροχή δυνατότητας σε μαθητικές περιβαλλοντικές ομάδες παρουσίωσης των εργασιών τους με τη δομή και οργάνωση επιστημονικής έρευνας σε Μαθητικά Συνέδρια και Ημερίδες συνεργαζόμαστε:

- Με την Οικολογική Κίνηση Πάτρας (ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ)
- Με την μη κυβερνητική οργάνωση ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΘΑΡΗ
- Με την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ
- Με την Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.)
- Με την Αναπτυξιακή Δημοτική Επιχείρηση Πάτρας (Α.Δ.Ε.Π.)

Αύξηση υποδομών

Οι συνεργασίες που ανέπτυξαν τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είχαν σαν αποτέλεσμα και την αύξηση των υποδομών που απαιτούνται για την υλοποίηση των Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (κτήρια, εργαστήρια, αίθουσες εργασίας, εργαστηριακός εξοπλισμός κ.λπ.).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της UNICEF (Unisef 1993) για το είδος της σύγχρονης Π.Ε. προωθείται η συμμετοχή των παιδιών και των νέων, με κατάλληλα σχεδιασμένες σχολικές δραστηριότητες στη μελέτη, το σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο του τοπικού περιβάλλοντος. Τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης επιφορτίζονται με την υποχρέωση εξεύρεσης τρόπων σύνδεσης σχολείου, τοπικών οργανώσεων, κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων για την ανάπτυξη μεθόδων συνεργασίας παιδιών και ενηλίκων σε κοινές προσπάθειες βελτίωσης της ποιότητας και σειφορικής διαχείρισης του τοπικού περιβάλλοντος.

Τα προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που υλοποιήθηκαν στηρίχθηκαν σε ερευνητικές δραστηριότητες που υλοποιήθηκαν μέσα και έξω από το σχολείο με την επιτόπου έρευνα περιβάλλοντος, τη συλλογή υλικών/στοιχείων/πληροφοριών, την αξιολόγηση/ανάλυση/και ταξινόμηση του συγκεντρωμένου πληροφοριακού υλικού. Οι εκπαιδευτικές αυτές δραστηριότητες έγιναν με τη συνεργασία εκπαιδευτικών - μαθητών και φορέων. Υπήρξε συντονισμός και συνεργασία των φορέων με τα Τμήματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, ορίστηκαν από κοινού οι άξονες παρέμβασης και συνεισφοράς με την απαιτούμενη οργάνωση και σοβαρότητα έτσι ώστε να διευκολυνθούν οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια υλοποίησης των Σχολικών Προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

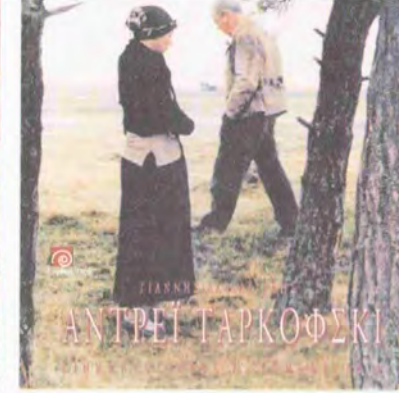
Η συνεργασία και η επικοινωνία ανάμεσα σε όλους τους εμπλεκόμενους στη διαδικασία της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και η υποστήριξη εκπαιδευτικών και μαθητών βοηθούν και υποστηρίζουν την επιτυχημένη υλοποίηση ενός προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

* Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας — Τμήμα Π.Ε

e-mail: envir-edu@dide.ach.sch.gr

** Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης — ΙΝ.ΕΠ. Δυτ. Ελλάδας

*** Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αχαΐας — Τμήμα Π.Ε

Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου

Ως συνήθως, σε κρίση

«Παρά την απειλή νέας καταόικης από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, η Ελλάδα εξακολουθεί να υποβαθμίζει το βιότοπο της θαλάσσιας χελώνας καρέτα—καρέτα, καθώς και αυτό το καλοκαίρι χιλιάδες τουρίστες, παράνομες ξαπλώστρες, ομπρέλες, μπαρ και σκάφη κατέκλυσαν το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (ΕΘΠΖ), το σημαντικότερο βιότοπο θαλάσσιων χελώνων της Μεσογείου».

Δε χρειάζονταν φυσικά το WWF (από ανακοίνωση του οποίου είναι το παραπάνω κείμενο) για να θυμηθούμε το τεράστιο πρόβλημα που υπάρχει στην Ζάκυνθο με το ανύπαρκτο εν πολλοίς θαλάσσιο Πάρκο.

Το 2002, υπενθυμίζει η περιβαλλοντική οργάνωση, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ανακοίνωσε, ότι η Ελλάδα παραβιάζει την ευρωπαϊκή νομοθεσία, καθώς έχει αποτύχει να προστατέψει αποτελεσματικά τις χελώνες στην Ζάκυνθο που προστατεύεται νομικά ως Θαλάσσιο Πάρκο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένεται να ανακοινώσει σύντομα την απόφασή της για παραπομπή της Ελλάδας στο δικαστήριο.

Σύμφωνα με το WWF, οι ελληνικές αρχές έχουν κάνει ελάχιστα ώστε να αποτρέψουν την εξόφθαλμη υποβάθμιση του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου το 2005. Σύμφωνα με τα στοιχεία τα οποία έχει στα χέρια της η Επιτροπή, τοπικοί επιχειρηματίες τοποθέτησαν εκατοντάδες ομπρέλες και ξαπλώστρες, πέρα από τα πολλά αυθαίρετα

μπαρ και τις ταβέρνες, ενώ σκάφη κινούνταν και αγκυροβολούσαν μέσα στις απαγορευμένες ζώνες. Η έλλειψη φύλαξης κατά το μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής σεζόν αλλά και η ελλιπέστατη επιβολή του νόμου επέτρεψαν στους τουρίστες να «πειράζουν» τις χελώνες που φώλιαζαν και τη νύχτα.

«Παρά τις αξιοσημείωτες προσπάθειες της νέας προέδρου του Φορέα Διαχείρισης στην Ζάκυνθο, η συνολική εικόνα που παρουσίαζε το θαλάσσιο Πάρκο το καλοκαίρι ήταν απαράδεκτη», λέει ο Δημήτρης Καραβέλλας, διευθυντής του WWF Ελλάς. «Το ΥΠΕΧΩΔΕ», προσθέτει, «δεν έχει ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις επανειλημμένες κλήσεις για επείγουσα δράση, ώστε να σταματήσει η καταστροφή μιας από τις πιο σημαντικές σποικίες της χελώνας στην Μεσόγειο».

Το WWF καλεί την ελληνική κυβέρνηση να κατεδάφισει τα αυθαίρετα κτίρια, να αποκαταστήσει την παράκτια ζώνη και να παρέχει στο ΕΘΠΖ την απαραίτητη στήριξη, ώστε να λειτουργήσει αποτελεσματικά. Καλεί, επίσης, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ορίσει συγκεκριμένες απαιτήσεις και ξεκάθαρα πρότυπα, με τα οποία οι ελληνικές αρχές πρέπει να συμμορφωθούν. Το WWF ζητά από την Ε.Ε. να επιβάλει την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία απειλούμενων ειδών, όπως η θαλάσσια χελώνα. Σήμερα στην Βιέννη επέδωσε στον Ευρωπαϊκό Επίτροπο Περιβάλλοντος Σταύρο Δήμα έκθεση που παρουσιάζει την υποβάθμιση του ΕΘΠΖ κατά τον τελευταίο χρόνο.

«Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Έλληνα Επιτρόπου είναι κρίσιμοι ώστε να επιφέρουν αλλαγές και να προστατευτούν αυτές οι μοναδικές παραλίες ωτοκίας. Ελπίζουμε ότι δε θα μας απογοητεύσουν...», υποστήριζε μιλώντας στον αθηναϊκό Τύπο στις αρχές Οκτωβρίου ο διευθυντής του WWF Δημήτρης Καραβέλλας. Βέβαια, πέρα από τις αιτιάσεις του WWF και άλλων περιβαλλοντικών οργάνωσεων σχετικά με το θέμα, το βασικό πρόβλημα που παραμένει να έχει το Πάρκο, είναι η κακή σχέση που διατηρεί με την τοπική κοινωνία, η προβληματική συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και η αποτυχία μετά από τόσα χρόνια λειτουργίας, να αλλάξει η νοοτροπία. Και για τέτοια θέματα, ο Έλληνας Επίτροπος είναι σίγουρο πως δεν μπορεί να κάνει το παρμικρό...

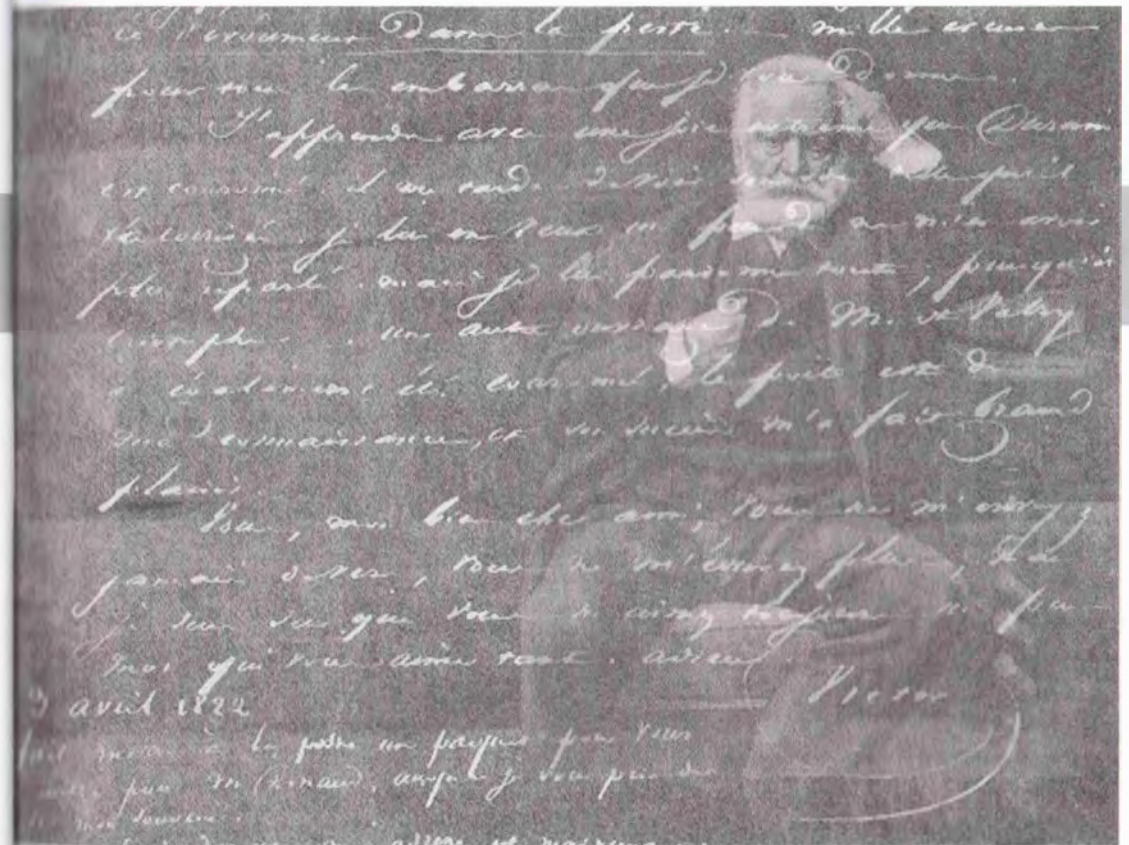
Η θάλασσα φτωχαίνει τη γη...

Ο Βίκτορ Ουγκό είχε μιλήσει πολύ νωρίτερα για τα σημερινά προβλήματα (*)

Το Παρίσι ρίχνει κάθε χρόνο είκοσι πέντε εκατομμύρια στο νερό. Αυτό δεν είναι μεταφορά, είναι η κυριολεξία. Πώς και με ποιον τρόπο; Μέρα και νύχτα. Με ποιο σκοπό; Με κανένα σκοπό. Με ποια σκέψη; Χωρίς καμία σκέψη. Να κάνει τι; Έτσι για το τίποτε. Με ποιο όργανο; Με τα εντόσθιά του. Ποια είναι τα εντόσθιά του; Οι υπόνομοί του.

Είκοσι πέντε εκατομμύρια, κατά τους μετριοτέρους υπολογισμούς. Η σχετική επισιτιμή ύστερα από πολλές έρευνες παραδέχεται οήμερα πως το καλύτερο λίπασμα είναι το λίπασμα του ανθρώπου. Οι Κινέζοι, το λέμε με ντροπή μας, το ήξεραν πριν από μας. Ο Κινέζος χωριάτης όταν πάει στην πόλη, αυτό το λέει ο Έκεμπεργ, κουβαλάει μαζί του και δύο κάδους ανθρώπινες ακαθαρσίες. Από τ' αποχωρήματα του ανθρώπου η γη στην Κίνα είναι τόσο νέα, όσο ήταν και στον καιρό του Αβραάμ. Ένας κόκκος κινέζικο σιτάρι δίνει εκατόν είκοσι κόκκους. Κανένα λίπασμα δεν μπορεί να παραβληθεί για τη γονιμότητά του με τα αποχωρήματα μιας πόλεως. Μια μεγάλη πόλη είναι η μεγαλύτερη λιπαντική δύναμη. Μεταχειρίσου την πόλη για να κοπρίσεις τον κάμπο και θα κάνεις την παραγωγικότερη πράξη. Αν το χρυσάφι μας είναι κόπρος, η κόπρος μας πάλι είναι χρυσάφι.

(*) Αρθροσάμα από το έργο του Β. Ουγκό, «Οι Αθλιώτες», μτφ. Μάρκος Αυγέρης, τ. Ε', Αθήνα 1922, σ.σ. 129-132

Και τι την κάνουν αυτή τη χρυσή κόπρη: Την πετούν στη θάλασσα.

Στέλνουν με μεγάλα έξοδα πλήθος καράβια στο νότιο πόλο για να μαζέψουν την κόπρη των πιγκουϊνων κι άλλων πουλιών και το ανυπολόγιστο γόνιμο υλικό που έχουν στα χέρια τους, το ρίχνουν στη θάλασσα. Όλο το λίπασμα των ανθρώπων και των ζώων που ο κόσμος αφήνει και χάνεται, αν το ρίχναν στη γη, θ' αρκούσε να θρέψει όλον τον κόσμο.

Αυτοί οι σωροί των ακαθαρσιών που μαζεύονται στις άκρες των δρόμων, αυτά τα κάρα του βορβόρου που μαζεύονται τη νύχτα στους δρόμους, αυτοί οι σπασίσιοι τενεκέδες των σκουπιδιών, αυτά τα βρώμικα αυλάκια που τρέχουν κάτω από το πεζοδρόμιο, ξέρετε τι είναι; Είναι λουλουδιόσπαστο λιβάδι, είναι κλόνη πράσινη, είναι ρίγανη, θυμάρι, φασκομηλιά, είναι πουλιά και ζώα, είναι αγέλες ευχαριστημένες που γυρίζουν μουγκρίζοντας το βράδυ στους στάβλους, είναι κόρτο μυρισμένο, είναι χρυσά στάχυα, είναι ψωμί στο τραπέζι σας, είναι ζεστό αίμα στις φλέβες σας, είναι υγεία, είναι χαρά, είναι ζωή. Έτσι το θέλει αυτή η μυστηριώδης δημιουργία που ανανεώνει τη γη και σε μεταμορφώνει στον ουρανό.

Ρίξτε τα όλα αυτά στο μεγάλο χωνευτήρι και θα βγει η αφθονία. Λιπάνετε τους κάμπους για να τραφούν οι άνθρωποι.

Είναι δικαίωμά σας να πετάξετε αυτόν τον πλούτο και να με θεωρήσετε και μένα γελοίο. Αυτό θα είναι το αριστούργημα της αμαθείας σας.

Η στατιστική υπολογίζει πως μόνο η Γαλλία ρίχννει κάθε χρόνο με τα ποτάμια της στη θάλασσα τουλάχιστον πεντακόσια εκατομμύρια. Και πρέπει να σημειώσετε πως με τα πεντακόσια αυτά εκατομμύρια θα πλήρωνε το τέταρτο των δημοσίων της εξόδων.

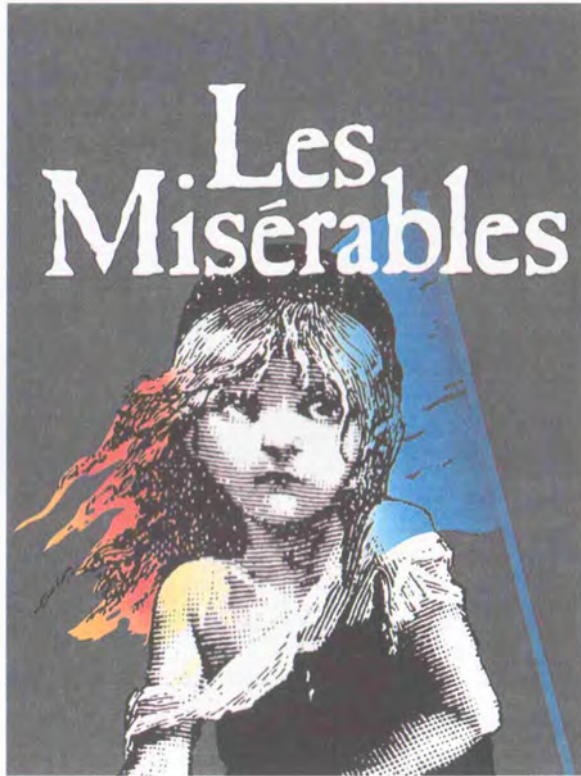
Τέτοια είναι η ανθρώπινη ικανότης, ώστε προτιμά να πετά τα πεντακόσια αυτά εκατομμύρια στο ποτάμι. Η ίδια η συντήρηση του λαού φεύγει, σταγόνα σταγόνα εδώ, σε κύματα πιο πέρα, με την αθλιότητα που ξερνούν οι υπόνομοί μας στους ποταμούς, κι οι ποταμοί μας με τη γιγάντια κίνησή τους στον ωκεανό. Κάθε τέτοιο λαγούμι, μας κοστίζει χιλιάδες φράγκα στο λεπτό. Κι απ' αυτό έχουμε δύο αποτελέσματα: η γη φτωχαίνει, το νερό μολύνεται. Από τον αγρό βγαίνει η πείνα κι από το ποτάμι η αρρώστια.

Είναι αποδεδειγμένο παραδείγματος χάριν, πως σήμερα ο Τάμεσης δηλητηριάζει το Λονδίνο.

Όσο για το Παρίσι, τους τελευταίους καιρούς αναγκάστηκαν να μεταφέρουν τα στόμια όλων των οχετών απάνω από την τελευταία γέφυρα, για να ξερνούν εκεί τις ακαθαρσίες τους. Αλλά ένα σύστημα με διπλούς σωλήνες, απλό σαν τον πνεύμονα του ανθρώπου, όπως λειτουργεί τώρα σε πολλά μέρη της Αγγλίας, μπορούσε να διοχετεύει στην πόλη το καθαρό νερό της εξοχής και στην εξοχή τα γόνιμα νερά

της πόλεως, και με την εύκολη αυτή ανταλλαγή να κρατούμε στο σπίτι μας τα πεντακόσια εκατομμύρια, που τώρα τα πετάμε. Αλλά κάνουν άλλο πράγμα. Όπως ενεργούν τώρα, κάνουν κακό θέλοντας να ωφεληθούν. Η πρόθεση είναι καλή, το αποτέλεσμα άθλιο. Νομίζουν πως καθαρίζουν την πόλη και ξεγυμνώνουν το λαό. Μια υπόνομος είναι μία παρεξήγηση. Ενώ, αν εγκατασταθούν σωλήνες με διπλή λειτουργία, που να δίνουν πίσω αυτά που παίρνουν, κι αν αντικατασταθεί έτσι ο οχετός που ξεπλένει και φτωχαίνει τον τόπο, μπορούμε, με τη βοήθεια και μιας νέας οικονομίας, να δεκαπλασιάσουμε την παραγωγή της γης και το πρόβλημα της φτώχειας να το λύσουμε σε μεγάλο μέρος. Αν λείψει ο παρασιτισμός λύνεται οριστικά.

Στο μεταξύ ο δημόσιος πλούτος χάνεται στο ποτάμι κι ο τόπος διαρρέει. Διαρρέει, είναι η κυριολεξία. Η Ευρώπη εξαντλείται έτσι και καταστρέφεται...

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Μεσόγειος SOS

Η περιβαλλοντική οργάνωση Δίκτυο Μεσόγειος SOS για τον πολιτισμό και το περιβάλλον της Μεσογείου, που φέτος συμπλήρωσε 15 χρόνια δράσης, εκτός από τις δραστηριότητές της γύρω από το περιβάλλον, εκδίδει κάθε τρεις μήνες το ομώνυμο περιοδικό. Σκοπός του περιοδικού είναι να ενημερώνει για τις εξελίξεις στο περιβάλλον, τα προβλήματα που προκύπτουν, και ασφαλώς για τις δραστηριότητές της οργάνωσης, που είναι πολλές. Το περιοδικό, εκτός από την ενημέρωση, καλεί τους αναγνώστες του να πάρουν ενεργά μέρος στις δράσεις, προτείνοντας τρόπους για να συμβάλουν όλοι στη διάσωση του περιβάλλοντος, με όποιο τρόπο διαθέτει ο καθένας.

Ανακύκλωση

Το «Σκουπίδια και Ανακύκλωση» είναι η τριμηνιαία έκδοση της Οικολογικής Εταιρείας Ανακύκλωσης. Κάθε τεύχος του περιοδικού έχει και ένα αφιέρωμα. Τα απορρίμματα, τα «επικίνδυνα» υλικά, οι νέες τεχνολογίες της ανακύκλωσης και της καλύτερης διαχείρισης των αποβλήτων και οτιδήποτε σχετίζεται με την ορθότερη διαχείριση των πάσης φύσεως σκουπιδιών, από τα ηλεκτρονικά υλικά και τα βιομηχανικά απόβλητα, έως το χαρτί και το πλαστικό. Ο αναγνώστης του περιοδικού ενημερώνεται για ό,τι πρέπει να γνωρίζει, και παράλληλα μαθαίνει μικρούς καθημερινούς τρόπους σεβασμού του περιβάλλοντος.

Golf & Tourism in Greece

Τριμηνιαία έκδοση με κεντρικό θέμα το γκολφ και ό,τι αφορά σε αυτό. Όλα τα νέα για το άθλημα, προτάσεις για διακοπές σε συνδυασμό με το γκολφ, τρόποι αξιοποίησης του εν λόγω σπορ προς την οικονομική και τουριστική ανάπτυξη της χώρας αλλά και συζητήσεις γύρω από το κατά πόσο το γκολφ βοηθάει ή καταστρέφει το περιβάλλον. Σχετικά με το περιβάλλον, και με αφορμή τη διαμάχη που έχει ξεσπάσει ανάμεσα στους οικολόγους και στους υποστηρικτές του γκολφ, ειδικοί επιστήμονες εξηγούν γιατί το γκολφ βοηθάει στη διατήρηση και διάσωση του φυσικού τοπίου και του περιβάλλοντος γενικότερα.

Ιστορίες για φώκιες

Η Εταιρεία Μελέτης και Προστασίας της Μεσογειακής Φώκιας Mom, κάθε τρεις μήνες εκδίδει ένα μικρό έντυπο για τη φώκια Μονάχους - Μονάχους. Η ύλη του εντύπου περιλαμβάνει πληροφορίες, εξελίξεις και άλλα νέα σχετικά με το απειλούμενο αυτό είδος. Επίσης ενημερώνει για τις δραστηριότητες της Εταιρείας, καθώς και δράσεις σε συνεργασία με άλλες περιβαλλοντικές οργανώσεις.

Η συζήτηση για το περιβάλλον μας αφορά όλους!

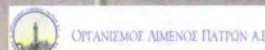
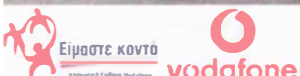
Το περιοδικό ΤΟ ΔΟΝΤΙ και το διοργανώνουν ημερίδα με θέμα **Περιβαλλοντική πολιτική και επιχειρήσεις**

Σάββατο 15 Οκτωβρίου 2005, 10.00 π.μ.
Πολυχώρος «Πολιτεία» (Παλαιά Σφαγεία Πατρών)

Στο χώρο θα λειτουργεί έκθεση βιβλίου για το περιβάλλον από τα βιβλιοπωλεία «Παπασωτηρίου»

Με την ευγενική υποστήριξη

Χορηγοί

ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ ΠΑΤΡΑ Καθαρή Πόλη

Φίλε επαγγελματία

Ο Τομέας Καθαριότητας του Δήμου Πατρέων, στην προσπάθειά του να καταστήσει ποιοτικό λειτουργικό το σύστημα ανακύκλωσης που εφαρμόζεται στην πόλη μας, απευθύνεται σε σένα ζητώντας σου να ενισχύσεις τη συλλογική προσπάθεια. Η συνδρομή σου στο έργο της ανακύκλωσης επιτυγχάνεται με πολύ απλές ενέργειες.

Φίλε επαγγελματία,

Θα διευκολύνεις τα μέγιστα στη διαχείριση των μεγάλων χαρτοκιβωτίων εάν τα συμπιέσεις ή τα διαλύσεις πριν τα τοποθετήσεις στους ΜΠΛΕ ΚΑΔΟΥΣ, ώστε να μειωθεί ο όγκος τους.

Σε περίπτωση που οι ΜΠΛΕ κάδοι είναι γεμάτοι, τότε θα βοηθούσε πάρα πολύ εάν τα συμπιεσμένα - διαλυμένα χαρτοκιβώτια τα εναποθέτεις ΔΕΜΕΝΑ δίπλα στους κάδους.

Ολη αυτή η διαδικασία διαρκεί μόλις λίγα λεπτά, προσφέρεις όμως έτσι τεράστια διευκόλυνση στην καθαριότητα της πόλης μας και στην ανακύκλωση.

Είναι υποχρέωση και ευθύνη όλων μας να διατηρήσουμε την πόλη μας καθαρή και να προστατεύσουμε το περιβάλλον.

**ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ**

8^η ΕΚΘΕΣΗ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

η γιορτή της οικολογικής γεωργίας

ECOFESTIVAL

2 0 0 5

10-13 Νοεμβρίου

HELEXPO PALACE

ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ & ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΤΤΙΚΗΣ

Λ. Κηφισίας 39, Μαρούσι

Χορηγός Επικοινωνίας: **MEGA**

www.dionet.gr

Αριστοτέλους 38, Τ.Κ. 104 33 Αθήνα
Τηλ. 210 8224384 Fax 210 8218117
e-mail info@dionet.gr

www.ekthesiaki.gr

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΑΚΗ Α.Ε.

Ηλίουπόλεως 2-4, Τ.Κ. 172 37 Υμηττός
Τηλ. 210 9792513 Fax 210 9792528
e-mail pp@technicalpress.gr

Με την
υποστήριξη της
και

του HELEXPO ΑΘΗΝΩΝ